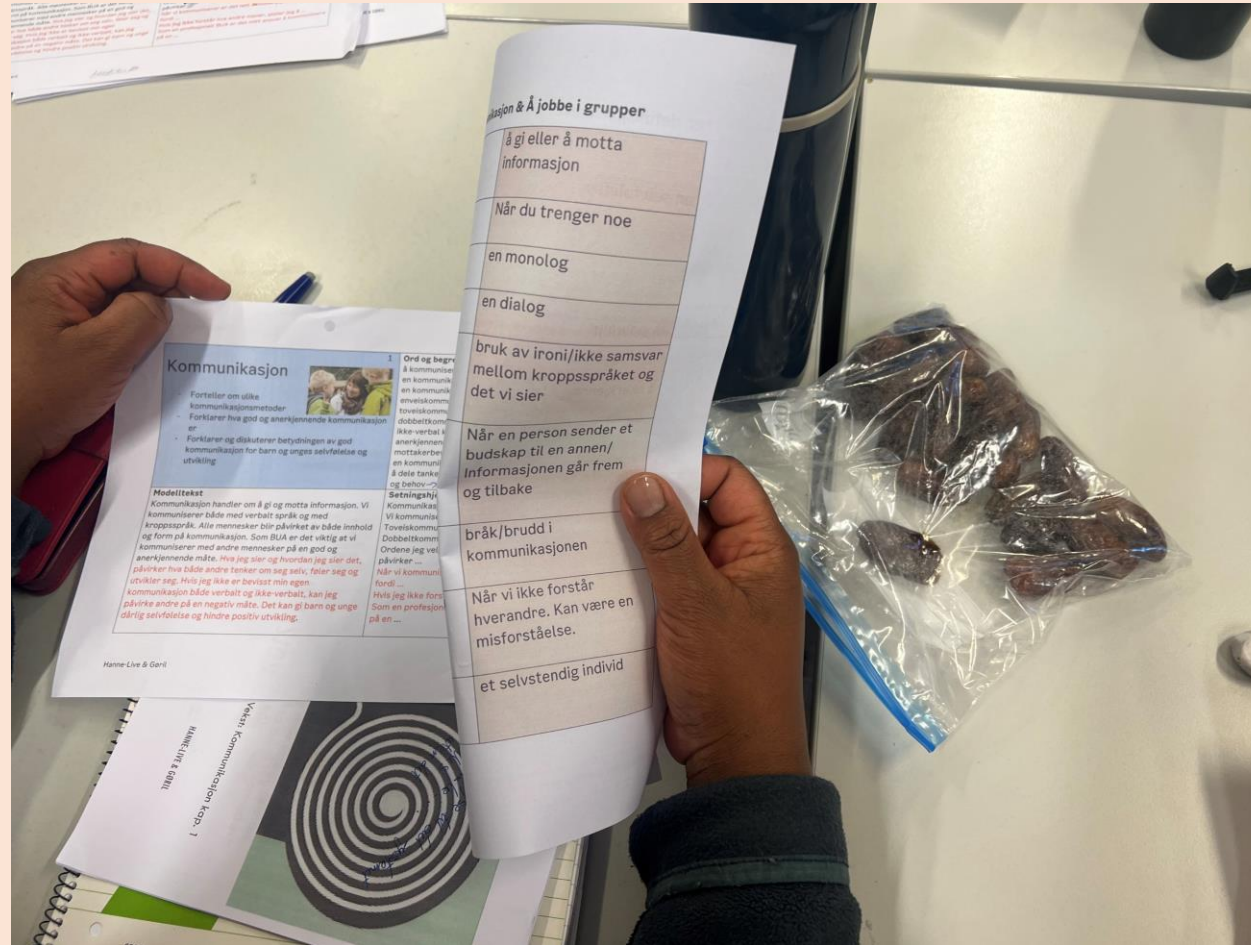

Praktiske tips og tilpasset læringsstøtte i andrespråksklasserommet

Gøril Lunde-Bergersen & Hanne-Live Wilhelmsen, Oslo VO Helsfyr

Thise og Vilien: «Læreren skal bruke kreftene på å bygge stillaser rundt læringsprosessen slik at elevene kan jobbe aktivt. **Læreren skal i mindre grad være den som fører ordet i klasserommet.** Det handler om å skape deltakelsesmuligheter og sikre størst mulig elevaktivitet» (2021, s. 20).

Program for parallellene:

Del 1: Teori, summing og eksempler på læringsstøtte i FOV og norskopplæring

Del 2: Iscenesettelse av læringsstøtte og liten workshop

Deltakerperspektiv

Følte meg selvstendig

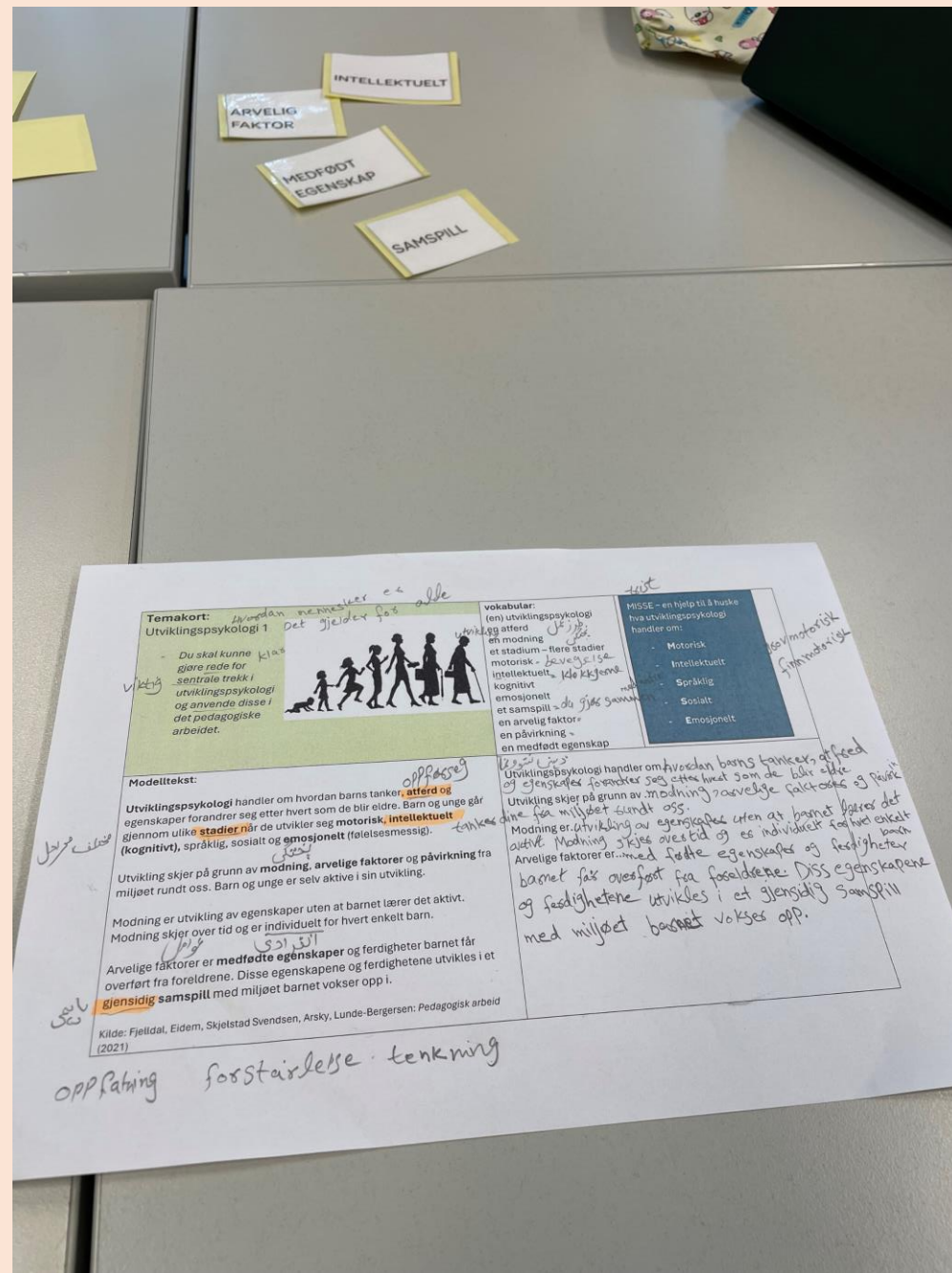
Elevstemme 2023

Det er bra fordi du lager et temakort tilpasset deg

Elevstemme 2023

Føler det er nyttig i alle fag. Du lærer av det.

Elevstemme 2023

Tilpasset læringsstøtte: Temakort og fagsnakk

Temakort:

1. Les det grønne feltet øverst til venstre
2. Les og jobb med vokabularet, snakk sammen og bruk hjelpemidler og alle språk du kan
3. Les modellteksten med penn
4. Skriv ferdig setningene
5. Les setningene for gruppa di

Fagsnakk:

1. Les med penn
2. Jobb med vokabular
3. Les med fokus på uttale og flyt
4. Snakk sammen 2 og 2
5. Klarer du å samtale uten støtte? Brett arket 😊

TEMA: Skole og utdanning
A2-B1 Fortell om 80-200 ord

Vurderingskriterier norskprøven

skriftlig framstilling: Deltakeren svarer på oppgaven og skriver en tekst som er lett **forståelig**. Deltakeren skriver tekster der **sammenhengen** stort sett er grei å følge. Bruker en del ulike **bindeledd** for å skape sammenheng i tekstene.

Vokabular:

obligatorisk
en grunnskole
en videregående skole
et universitet
en høyskole
ei gruppe
et læringsarbeid
et læringsmiljø
en diskusjon

Vokabular:

å studere
å ta ansvar for
å være aktiv
å diskutere
å samarbeide
å få mulighet til

Modelltekst: Fortell om skole

I denne teksten skal jeg fortelle om skole. De er seks år gamle, og det er obligatorisk. I grunnskolen kan man gå på videregående skole eller på universitet eller høyskole.

I Norge er det vanlig at elevene jobber. Læreren hjelper dem, men elevene må gjøre læringsarbeid. Derfor er det viktig å samarbeide for å få et godt læringsmiljø.

I mitt hjemland er det strengt på skole. Elevene lytter. Slik er det ikke i Norge. I Norge er det viktig å diskutere og samarbeide. Skole gir kunnskap, og kunnskap gir fremgang. Derfor er utdanning viktig, bør alle få mulighet til utdanning (138 ord).

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Will

Fagsnakk Bærekraft- kildesortering

-med setninger

Fortell om hvorfor naturen er så viktig for oss mennesker.	Naturen sørger for at vi har luft å puste, vann å drikke og mat på bordet. Derfor kan vi si at naturen gir oss tjenester som vi faktisk ikke kan leve uten. Gode naturopplevelser kan gi oss glede, men også lyst til å ta vare på naturen. I tillegg kan slike opplevelser inspirere oss til å være aktive.
Hva betyr ordet kildesortering ?	Å kildesortere betyr å kaste avfallet så nær kilden som vi kan. I praksis betyr det at vi sørger for en trygg avfallssortering og sorterer søppel på riktig måte. Husholdningsavfall skal sorteres i papp/papir, plastemballasje, matavfall og restavfall. Noe skal også leveres til gjenvinning. Glass og metall skal kastes i egne avfallsdunker på små returpunkter. Det finnes også store gjenvinningsstasjoner som tar imot større avfall. Målet med kildesortering er å gjenvinne så mye som mulig.
Fortell om overforbruk.	Overforbruk betyr at vi forbruker mer enn det som er bærekraftig for jordkloden. Hvis vi skal tenke bærekraftig, må vi gjøre mer med mindre ressurser. Derfor må vi ha gode vaner i hverdagen.
Gi noen eksempler på at vi overforbruker.	Et eksempel: En tredjedel av maten som blir produsert i dag, blir kastet. Husholdninger står for 60% av verdens klimagassutslipp. I Norge overforbruker vi fordi vi bytter ut produkter lenge før det er nødvendig.
Begrunn hvorfor vi må redusere forbruket vårt.	Vi må tenke på bærekraft og redusere forbruket vårt for å unngå klimakriser og ødeleggelser av mangfoldet i naturen. Vi må ta hensyn til de neste generasjonene som skal leve på jorda.

Gøril & Hanne-Live 2023

Fagsnakk som er tilpasset og differensiert på 3 nivåer

Fagsnakk Bærekraft- kildesortering -med setninger

Fortell om hvorfor naturen er så viktig for oss mennesker.	Naturen sørger for at vi har luft å puste, vann å drikke og mat på bordet. Derfor kan vi si at naturen gir oss tjenester som vi faktisk ikke kan leve uten. Gode naturopplevelser kan gi oss glede, men også lyst til å ta vare på naturen. I tillegg kan slike opplevelser inspirere oss til å være aktive.
Hva betyr ordet kildesortering ?	Å kildesortere betyr å kaste avfallet så nær kilden som vi kan. I praksis betyr det at vi sørger for en trygg avfallsortering og sorterer søppel på riktig måte. Husholdningsavfall skal sorteres i papp/papir, plastemballasje, matavfall og restavfall. Noe skal også leveres til gjenvinning. Glass og metall skal kastes i egne avfallsdunker på små returpunkter. Det finnes også store gjenvinningsstasjoner som tar imot større avfall. Målet med kildesortering er å gjenvinne så mye som mulig.
Fortell om overforbruk.	Overforbruk betyr at vi forbruker mer enn det som er bærekraftig for jordkloden. Hvis vi skal tenke bærekraftig, må vi gjøre mer med mindre ressurser. Derfor må vi ha gode vaner i hverdagen.
Gi noen eksempler på at vi overforbruker.	Et eksempel: En tredjedel av maten som blir produsert i dag, blir kastet. Husholdninger står for 60% av verdens klimagassutslipp. I Norge overforbruker vi fordi vi bytter ut produkter lenge før det er nødvendig.
Begrunn hvorfor vi må redusere forbruket vårt.	Vi må tenke på bærekraft og redusere forbruket vårt for å unngå klimakriser og ødeleggelser av mangfoldet i naturen. Vi må ta hensyn til de neste generasjonene som skal leve på jorda.

Gøril & Hanne-Live 2023

Fagsnakk Bærekraft- kildesortering -med hjelpesetninger

Fortell om hvorfor naturen er så viktig for oss mennesker.	Naturen sørger for at ... Derfor kan vi si at ... Gode naturopplevelser kan gi oss ... I tillegg ...
Hva betyr ordet kildesortering ?	Å kildesortere betyr å ... I praksis betyr det at vi sørger for ... Husholdningsavfall skal sorteres i ... Glass og metall skal kastes i ... Målet med kildesortering er å ...
Fortell om overforbruk.	Overforbruk betyr at vi ... Derfor må vi ...
Gi noen eksempler på at vi overforbruker.	Et eksempel: I Norge overforbruker vi fordi ...
Begrunn hvorfor vi må redusere forbruket vårt.	Vi må tenke på bærekraft og redusere forbruket vårt for å ... Vi må ta hensyn til ...

Gøril & Hanne-Live 2023

Fagsnakk Bærekraft- kildesortering -uten støtte

Fortell om hvorfor naturen er så viktig for oss mennesker.	
Hva betyr ordet kildesortering ?	
Fortell om overforbruk.	
Gi noen eksempler på at vi overforbruker.	
Begrunn hvorfor vi må redusere forbruket vårt.	

Gøril & Hanne-Live 2023

Pauline Gibbons	Høy grad av utfordring og høy grad av støtte
Jim Cummins	Hverdagsspråk og skolespråk
Henning Fjørtoft	"Gjør standardene synlige"
Trygve Kvithyld	Isenesettelse av læringsarbeid

Lev Vygotskij	Den nærmeste utviklingssonen
---------------	------------------------------

Jerome Bruner	Støttende stillas
---------------	-------------------

John Dewey	Learn to do by knowing and to know by doing
------------	---

Albert Bandura	Modellering
----------------	-------------

Arbeidsminnet og behovet for læringsstøtte:

- Arbeidsminnet er det vi bruker når vi lærer, tar beslutninger og løser problemer. Det er sårbart for distraksjoner.
- Arbeidsminnet vårt er begrenset, og vi kan bare ha 4-7 elementer i arbeidsminnet til enhver tid.
- Vi bruker arbeidsminnet når vi er i prosess for å legge noe i langtidsminnet (stor kapasitet).
- Hvordan kan dette påvirke læringsarbeid og iscenesettelse i klasserommet?

Podkast fra «Et bedre Skole-Norge»
Sesong 6, episode 15
Lærerstyrt undervisning
med Morten Brattbakk.

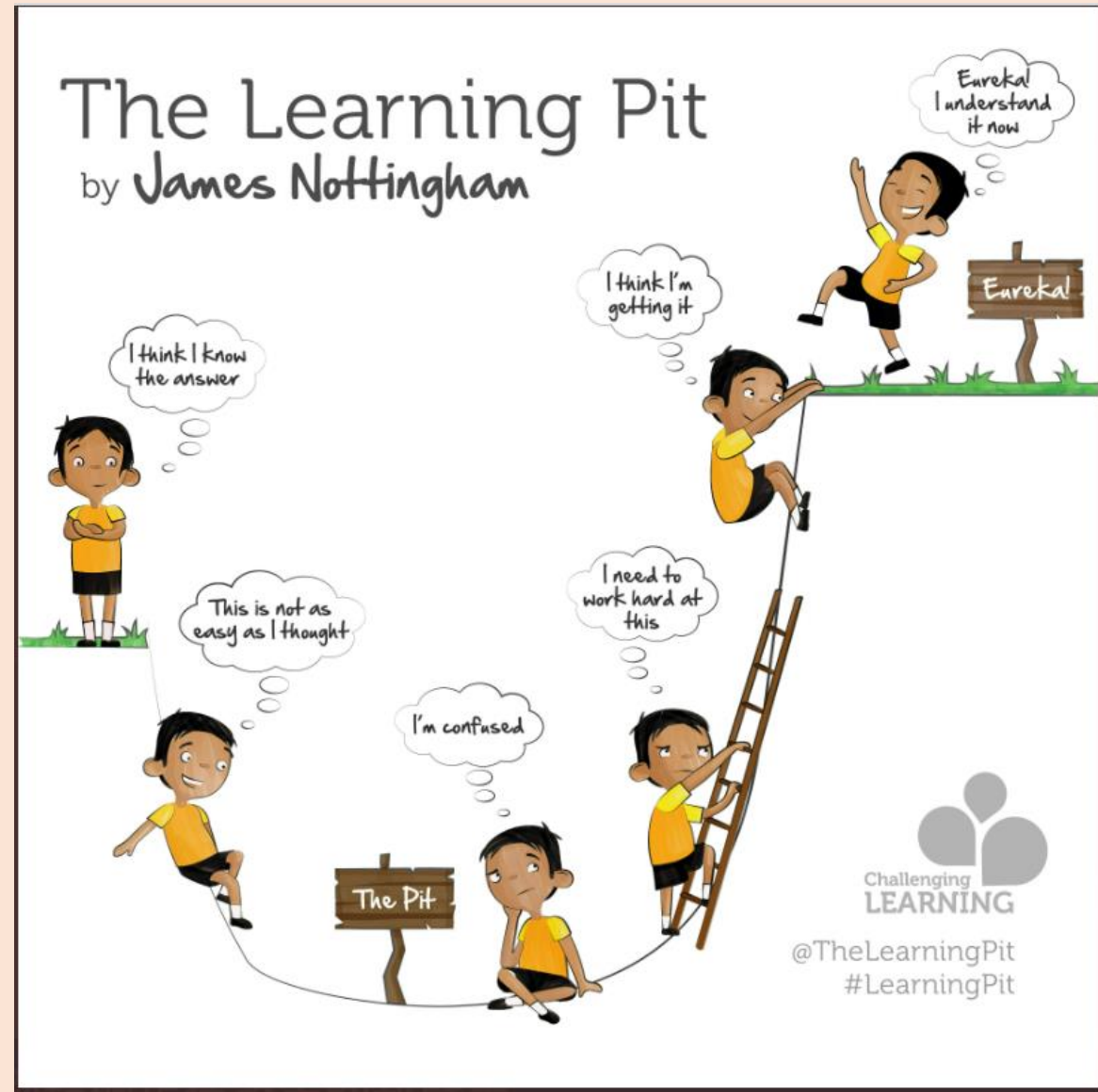
Læringsgropa

Når;

- ✓ språk
- ✓ kultur
- ✓ fag
- ✓ lærestrategier

= ukjent

➔ STØTTE

Teorigrunnlag

Pauline Gibbons (2016):

Betydningsfull forskning har gjennom tidene vist at undervisning med høy grad av utfordring og høy grad av støtte, gagnar alle elever.

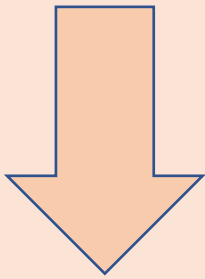
Gibbons 2016:

Støtten eller stillaseringen er en særlig form for hjelp hvis mål er å gi elevene **tilgang** til læring. Vi skal stille høye forventninger til elevene og utarbeide adekvat støtte **uten å redusere det faglige innholdet.**

Fjørtoft 2009:

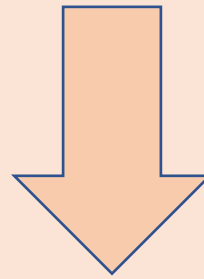
Selv tilsynelatende enkle oppgaver kan inneholde krevende utfordringer. Alt som krever mer enn én enkelthandling, er et prosjekt. Hva er til enhver tid neste skritt i læringen? Når vi bygger opp under denne prosessen, stillasbygger vi.

Deltakere får tilgang og mulighet til læring når vi;

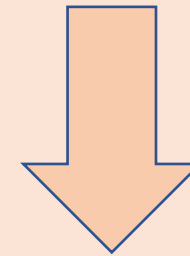
Fjørtoft:

Gjør standardene synlige. Tips: Vis og lag modelltekster og skriverammer

Gibbons:

Gir høy grad av støtte til kognitivt krevende oppgaver Tips: Lag differensiert støtte

Kvithyld:

Isenesetter for bruk av språk og samhandling. Tips: 80/20

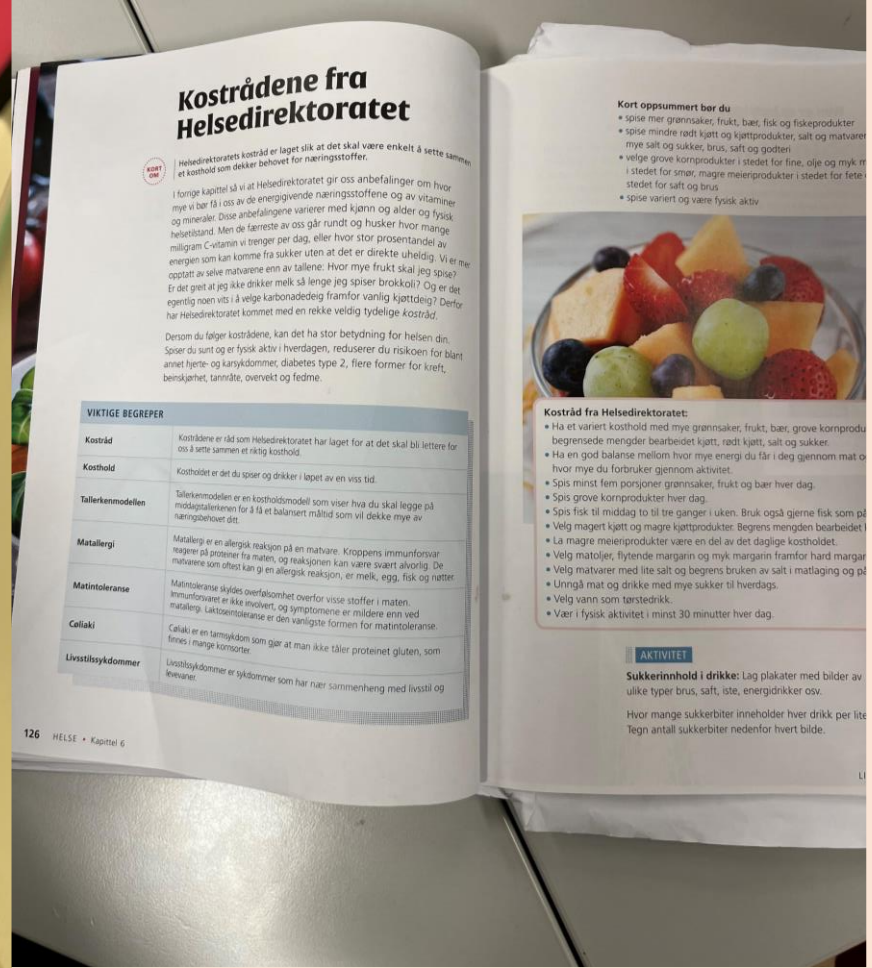
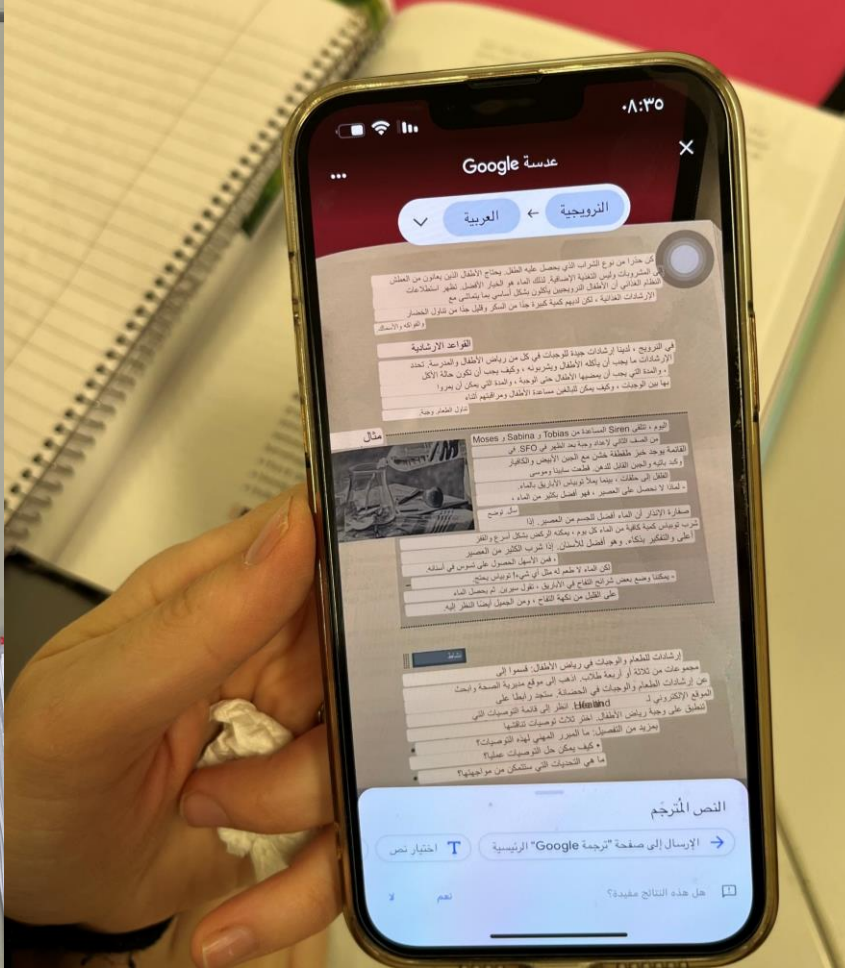
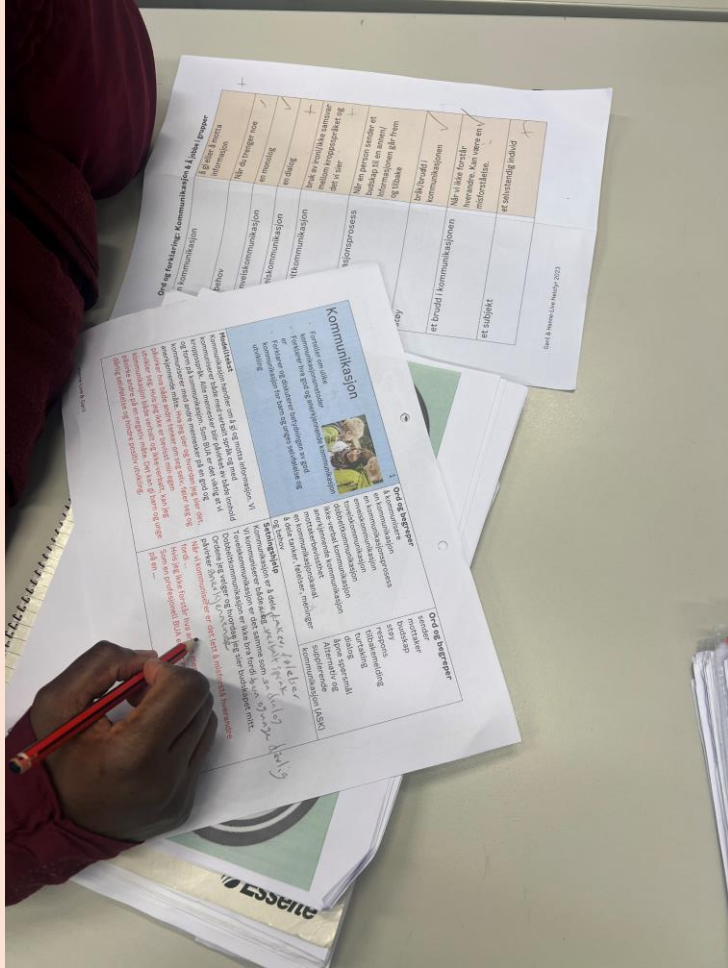
Hvordan tilpasser og differensierer
du i ditt klasserom?

Temakort, temasnakk og fagsnakk

<p>Jeg kan bruke Robotpedagogen og KI retter tekstene dine på en god måte når jeg produserer tekst og får bruke hjelpemidler.</p> <p>https://voki.no/</p>	<p>Vokabular</p> <p>-KI står for Kunstig Intelligens -en språkbot kalles også en chatbot. Det er et dataprogram som mennesker kan samhandle med -Voki er språkboter som er laget på Helsefyrt VO for å hjelpe deg i opplæringen -Robotpedagogen er en språkbot som gir deg en enkel forklaring på noe du lurer på</p>	<p>Vokabular</p> <p>-KI sjekker tekstene dine er en språkbot som retter språket i tekster som du limer inn -å bestille betyr her å gi en tydelig oppgave til en språkbot/chatbot -å revidere betyr å lese, sjekke og forbedre en tekst -en kilde er opphav til kunnskap eller informasjon</p>
<p>ROBOTPEDAGOGEN</p> <p>Når jeg skriver en fagtekst, forholder jeg meg til skriverammen, kriteriene og modellteksten for oppgaven. Hvis det er favord som jeg ikke helt forstår, bruker jeg boka eller snakker med naboen før jeg bestiller en forklaring av ordet fra Robotpedagogen. Når jeg spør Robotpedagogen, er jeg tydelig i bestillingen min. Jeg bruker Robotpedagogen for å forstå mer før jeg skriver. Jeg vet at Voki ikke er en kilde, men en språkbot. Derfor må jeg vurdere om svaret er godt.</p> <p>KI RETTER TEKSTENE DINE</p> <p>Når jeg er ferdig med teksten min, har sjekket språket og lest den for en annen, bruker jeg KI retter tekstene mine. Jeg kan velge om jeg bare limer inn ett avsnitt eller hele teksten. Jeg ber om både kort og lang tilbakemelding. Jeg reviderer språket i teksten min når jeg har fått tilbakemeldingene.</p> 	<p>Setningshjelp</p> <p>Når jeg skriver en fagtekst, ... Hvis jeg møter på favord jeg ikke forstår, ... Når jeg skal spørre Robotpedagogen, ... Jeg bruker Robotpedagogen for å ... Etter at jeg har fått svaret fra Robotpedagogen, må jeg ...</p> <p>Når jeg er ferdig med teksten min, ... Jeg ber om både ... Når jeg har mottatt tilbakemeldingen fra KI, ... Jeg reviderer språket i teksten min etter at ... (Chat gpt)</p>	

<p>A: Hvem bor du sammen med?</p>	<p>B: Jeg bor alene. Jeg bor sammen med mannen min/kona mi. Jeg bor sammen med svigerfamilien.</p>
<p>A: Hvor mange søsken har du? (brødre og søstre)</p>	<p>B: Jeg har tre søsken. Jeg har to brødre og ei søster. Jeg har mange søsken. Jeg er enebarn (ingen søsken).</p>
<p>A: Snakker du med familien din i hjemlandet?</p>	<p>B: Ja, jeg snakker med familien min hver dag/fleere ganger i uka. Jeg snakker med familien min noen ganger.</p>
<p>A: Har du familie i Norge?</p>	<p>B: Ja, jeg har familie i Norge. Jeg har... Nei, jeg har ikke familie i Norge.</p>

<p>Fagsnakk Tema: Helhetlig helse -med setninger</p>	
<p>Hvorfor er det viktig å ta vare på helsa?</p>	<p>Det er viktig å ta vare på helsa for å ha et godt liv. Måten vi lever på påvirker helsa vår. Hvis vi spiser usunn mat og ikke trener, er det risiko for at vi får livsstilssykdommer. Vi skal leve med denne kroppen i mange år. Derfor er det viktig å ta gode helsevalg.</p>
<p>Jeg kan forklare hva en livsstilssykdom er.</p>	<p>Livsstilssykdommer er sykdommer som har nær sammenheng med livsstil og levevaner. Levevaner som øker risiko for livsstilssykdommer er: lite fysisk aktivitet, røyking, helseskadelig kosthold og alkoholbruk. Eksempler på livsstilssykdommer kan være diabetes type 2 og sykdom i hjertets blodårer. Livsstilssykdommer kalles ofte for ikke-smittsomme sykdommer.</p>
<p>Hva slags mat bør du velge å spise?</p>	<p>Jeg bør unngå mat med mye fett, sukker og salt fordi det er dårlig for kroppen. Jeg bør spise grønnsaker, frukt og kornprodukter. Jeg kan følge kostrådene til Helsedirektoratet.</p>
<p>Hvorfor er det viktig med et godt sosialt nettverk?</p>	<p>Et godt sosialt nettverk er en beskyttelsesfaktor og kan hjelpe oss når vi har det vanskelig. Hvis vi har store utfordringer som vi ikke mestrer, kan vi bli psykisk syke. Da kan venner og familie være en god støtte i livet.</p>
<p style="text-align: center;">Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025</p>	

Temakort og bruk av førstespråket som ressurs

Temakort

Tema + kompetansemål

Sosialiseringprosesser

Jeg kan **drøfte** faktorer for gode sosialiseringprosesser hos barn og unge.
Jeg kan **forklare** viktige begreper som f.eks.: påvirkning, identitet, normer, verdier, rollemodell og relasjoner.

MODELLTEKST

Vi deler ofte sosialisering inn i primærsosialisering og sekundærsosialisering. **Primærsosialisering** er det barnet lærer i den nærmeste familien de første årene. **Sekundærsosialisering** er når barn og unge lærer verdier, normer, tradisjoner og skikker i miljøer det er en del av. Det kan for eksempel være det barnet lærer fra barn og voksne som de er sammen med på fritidsaktiviteter, i nabolaget, barnehage, AKS og skolen.

Vi **formes** som mennesker gjennom **sosialiseringprosessen**, og vi blir **påvirket** av miljøet og kulturen som vi vokser opp i. Ikke minst påvirkes vi av de menneskene som vi er sammen med. Sosialiseringprosessen bidrar til at vi utvikler en identitet. Som barne- og ungdomsarbeider er jeg en del av barn og unges sosialisering prosess, og jeg har kunnskaper om ulike kulturer og hvordan de påvirker barn og unges oppvekst.

En BUA er en **sosialiseringssagent** som lærer barn og unge normer og regler i ulike sammenhenger og på ulike **oppvekstarenaer**. Derfor må jeg være **bevisst** min rolle i relasjon med barn og unge. Når jeg viser og forteller barn og unge hva som er viktig for meg, påvirker det hvordan de **oppfatter** seg selv og andre.

Ord og begreper

en sosialisering
en primærsosialisering
en sekundærsosialisering
en verdi
en regel
en holdning
en identitet

Ord og begreper

en tradisjon
en oppvekst
en rolle
en rollemodell
en relasjon
en oppvekstarena

Ord og begreper

å lære
å formes
å vokse opp
å være bevisst
å påvirke
å oppfatte

HJELPESETNINGER

Vi deler ofte sosialisering inn i ...
Primærsosialisering er ...
Sekundærsosialisering er ...
Eksempler er ...

Vi formes som mennesker gjennom
Vi blir påvirket av ...

**Som BUA er jeg en del av barn og unges ...
I tillegg skal jeg som BUA ha kunnskaper om ...**

**En sosialiseringssagent er ...
Når jeg viser og forteller et barn hva som er viktig for meg, ...**

Fagbegrepene fremheves. Viktig for hele den heterogene gruppen.

Farge markerer setninger som er litt vanskeligere.

Viktige fagbegreper er markert for å se eksempler i fagtekst.

Kilder bak på kortet hvis utgangspunktet er lærebok eller nettsider.

TEMAKORT I FOV

<p>TEMA: HJERTE- OG KARSYKDOMMER</p> <p>-Jeg kjenner disse ordene: en hjerterytmeforstyrrelse en åreforkalkning en hjertekrampe et hjerteinfarkt</p> 	<p>Vokabular: å forebygge= å passe på at noe ikke skjer en årsak= en grunn en risikofaktor=noe som øker risiko å frakte= å ta med seg/ å transportere</p>	<p>Vokabular: å øke= her: større sjanse for skyldes= kommer av at.. en åreforkalkning= tette blodårer å bli innlagt= å skrives inn på et sykehus en rytme=et system som følger et mønster</p>
<p>Modelltekst:</p> <p>En hjerterrytmeforstyrrelse er når hjertet slår uregelmessig (ute av rytme) og ofte for fort. Det kalles også for atrieflimmer. Jeg vet at hjerterkrampe er en av de vanligste hjerter- og karsykdommene. Både hjerterinfarkt og hjerterkrampe skyldes at en blodpropp eller trange blodårer stenger helt eller delvis for at hjertermuskelen får nok oksygen. Når hjertermuskelen ikke får nok oksygen, kan deler av den dø. Da kan man få et hjerterinfarkt og bli syk.</p> <p><u>Cirka 200 000</u> mennesker blir innlagt på sykehus eller får legehjelp på grunn av hjerter- og karsykdommer hvert år. Åreforkalkning betyr at de store blodårene/arteriene, som frakter blodet rundt i kroppen, blir for trange slik at hjerteret ikke får nok oksygen.</p>	<p>Hjelpesetninger:</p> <p>En hjerterrytmeforstyrrelse er når ... Dette kalles også Jeg vet at hjerterkrampe er ... Både hjerterinfarkt og hjerterkrampe skyldes at ...</p> <p>Når hjertermuskelen ikke får nok oksygen, ... Da kan man ... <u>Cirka 200 000</u> mennesker ... <u>Åreforkalkning</u> betyr at ...</p> <hr/> <p>Fordi statistikken viser at ..., er det viktig at helsemyndighetene ... For å forebygge trange blodårer, ... Derfor er viktig at ...</p>	<p>Grønt felt hører til modellteksten og er på språknivå B1</p> <p>Rødt felt utfordrer både fag og språk</p>

TEMAKORT I FOV:

De fire regneartene: Multiplikasjon

- Jeg kan multiplisere et flersifret tall med et flersifret tall.
- Jeg kan lese regnestykket og forklare hva jeg gjør.

vokabular:

å regne
å sette opp
å multiplisere= å gange
å addere= å plusse
et regnestykke
en algoritme

vokabular:

et siffer (7)
et flersifret tall (732)
et tall
en hjelpe-0
en faktor
et resultat
et produkt

$$\begin{array}{r} 2\ 3 \\ 4\ 6 \\ 147 \cdot 59 \\ \hline 1323 \\ +7350 \\ \hline = 8673 \end{array}$$

minnetall

Etthundre og førtisyv **ganger** femtini **er lik** åttetusen sekshundre og syttitre.

Tall som multipliseres med hverandre, kalles faktorer. Resultatet av en multiplikasjon kalles et produkt.

Jeg kan forklare hvordan jeg regner/løser multiplikasjonsstykket:

- Først begynner jeg med å gange enerne i **59** med alle sifrene i 147. Så ganger jeg tierne i **59** med alle sifrene i 147.
- Når jeg begynner å gange tierne, kan jeg sette inn en hjelpe-0 på enerplassen.
- Så adderer/plusser jeg sammen og får svaret.
- Jeg setter to streker under svaret.

TEMAKORT LAGET AV LUCAS PALMER I NETTSKOLEN I TRØNDELAG:

Matematikk: skrive støtte

Brukt under repetisjon og revisjon

Kan brukes mer på forhånd neste skoleår

Godt hjelpemiddel til innleveringer og heldagsprøver (?)

Forklaring	Tekst																																																				
<p>Innledning Forklar hva dataen viser deg. Forklar hvordan du skal fremstille dataen</p>	<p>I denne oppgaven skal jeg analysere tallmateriale fra en SSB-undersøkelse om utviklingen i utdanningsnivået blant personer over 25 år i perioden 1980–2019. Dataene handler om personer med utdanning fra universitet og høyskole, både på lavere (kortere) og høyere (lengre) nivå. For å tydeliggjøre utviklingen har jeg valgt å fremstille dataene i et stolpediagram og et linjediagram. Jeg har også valgt å se nærmere på den prosentvise økningen i antall studenter og andelen kvinner.</p>																																																				
<p>Diagram 1 Husk aksetitler og diagramtittel</p>	<p>Antall personer ferdig med utdanning på universitet og høyskole</p> <table border="1"><caption>Approximate data from the stacked bar chart</caption><thead><tr><th>Årstall</th><th>Kort utdanning</th><th>Lang utdanning</th><th>Totalt</th></tr></thead><tbody><tr><td>1980</td><td>150,000</td><td>50,000</td><td>200,000</td></tr><tr><td>1985</td><td>200,000</td><td>80,000</td><td>280,000</td></tr><tr><td>1990</td><td>250,000</td><td>120,000</td><td>370,000</td></tr><tr><td>1995</td><td>300,000</td><td>180,000</td><td>480,000</td></tr><tr><td>2000</td><td>350,000</td><td>250,000</td><td>600,000</td></tr><tr><td>2005</td><td>400,000</td><td>350,000</td><td>750,000</td></tr><tr><td>2010</td><td>450,000</td><td>450,000</td><td>900,000</td></tr><tr><td>2015</td><td>500,000</td><td>550,000</td><td>1,050,000</td></tr><tr><td>2016</td><td>520,000</td><td>580,000</td><td>1,100,000</td></tr><tr><td>2017</td><td>540,000</td><td>600,000</td><td>1,140,000</td></tr><tr><td>2018</td><td>560,000</td><td>620,000</td><td>1,180,000</td></tr><tr><td>2019</td><td>580,000</td><td>640,000</td><td>1,220,000</td></tr></tbody></table>	Årstall	Kort utdanning	Lang utdanning	Totalt	1980	150,000	50,000	200,000	1985	200,000	80,000	280,000	1990	250,000	120,000	370,000	1995	300,000	180,000	480,000	2000	350,000	250,000	600,000	2005	400,000	350,000	750,000	2010	450,000	450,000	900,000	2015	500,000	550,000	1,050,000	2016	520,000	580,000	1,100,000	2017	540,000	600,000	1,140,000	2018	560,000	620,000	1,180,000	2019	580,000	640,000	1,220,000
Årstall	Kort utdanning	Lang utdanning	Totalt																																																		
1980	150,000	50,000	200,000																																																		
1985	200,000	80,000	280,000																																																		
1990	250,000	120,000	370,000																																																		
1995	300,000	180,000	480,000																																																		
2000	350,000	250,000	600,000																																																		
2005	400,000	350,000	750,000																																																		
2010	450,000	450,000	900,000																																																		
2015	500,000	550,000	1,050,000																																																		
2016	520,000	580,000	1,100,000																																																		
2017	540,000	600,000	1,140,000																																																		
2018	560,000	620,000	1,180,000																																																		
2019	580,000	640,000	1,220,000																																																		
<p>Forklaring av diagrammet Hva har du laget et diagram av. Hva informasjon kan vi hente ut av dette diagrammet. Oppsummer de viktigste funnene.</p>	<p>Stolpediagrammet viser totalt antall studenter mellom 1980 og 2019. Det er flere grunner til at jeg har valgt å bruke stolpediagram. For det første ser vi en økning i det totale antallet studenter i perioden. Videre er det tydelig at andelen studenter som tar lengre utdanning har økt betydelig, selv om de fleste fortsatt velger kortere utdanning hvert år. Stolpediagrammet viser dermed både den generelle veksten av antall studenter og endringene i</p>																																																				

TEMAKORT I FOV:

Temakort: Multietnisk ungdomsspråk/kebabnorsk

Jeg kan fortelle hvordan språklige møter kan skape språkendringer.

vokabular:

et kjennetegn
en slang
et fyllord
et låneord
et importord
et uformelt språk
en gruppetilhørighet

vokabular:

en identitet
å skille seg ut fra
å være provoserende
å markere
å oppnå distanse
å skape et skille

Modelltekst:

Kjennetegn ved kebabnorsk eller multietnisk ungdomsspråk er at det er bruk av **slang**, **fyllord** og **låneord/importord**. Ungdom bruker ofte språket litt annerledes enn folk i andre aldersgrupper. Slang er ordvalg som **skiller seg ut fra** normal språkbruk. Slang er muntlig språk som er **uformelt**, morsomt eller **provoserende**. Det kan være ord som *cash* som betyr penger, *potet* som betyr nordmann, eller *digg* som betyr bra/godt. Slang brukes ofte for å **markere gruppetilhørighet**.

Eksempel på fyllord er *liksom*, *bare* og *ikke sant?*. Utgangspunktet for det multietniske ungdomsspråket er norsk, men det har låneord/importord fra andre språk som for eksempel *Wollah* som betyr at man lover på arabisk, *å jette* som betyr å dra/stikke/gå og *avor* som også betyr å gå/stikke/komme/ på berbisk, kurdisk og persisk.

Språk er viktig for **identitet**, og ungdommen bruker kebabnorsken for å skape en identitet og for å **oppnå distanse** og **skape et skille** mellom dem og eldre eller andre ungdomsgrupper.

Dialekt: Ulike talemåter i forskjellige geografiske deler av Norge.

Sosiolekt: Talemåten kan variere ut fra sosial bakgrunn. Sosial bakgrunn handler om alder, kjønn, utdanning, yrke og sosial klasse.

Slang er muntlig språk som er uformelt, morsomt eller provoserende. **Fyllord** er for eksempel *liksom* og *bare*.

Låneord er ord som er hentet fra andre språk. For eksempel *Wollah* som betyr at man lover på arabisk.

Kebabnorsk: Kjennetegn ved kebabnorsk eller multietnisk ungdomsspråk er at det er bruk av slang, fyllord og importord.

TEMAKORT:

Jeg kan bruke **Robotpedagogen** og **KI retter tekstene dine** på en god måte når jeg produserer tekst og får bruke hjelpemidler.

<https://voki.no/>

ROBOTPEDAGOGEN

Når jeg skriver en fagtekst, forholder jeg meg til **skriverammen, kriteriene** og **modellteksten** for oppgaven. Hvis det er **fagord** som jeg ikke helt forstår, bruker jeg boka eller snakker med naboen før jeg **bestiller** en forklaring av ordet fra *Robotpedagogen*. Når jeg spør *Robotpedagogen*, er jeg tydelig i **bestillingen** min. Jeg bruker *Robotpedagogen* for å forstå mer før jeg skriver. Jeg vet at Voki ikke er **en kilde**, men **en språkbot**. Derfor må jeg vurdere om svaret er godt.

KI RETTER TEKSTENE DINE

Når jeg er ferdig med teksten min, har sjekket språket og lest den for en annen, bruker jeg *KI retter tekstene mine*. Jeg kan velge om jeg bare limer inn ett avsnitt eller hele teksten. Jeg ber om både kort og lang tilbakemelding. Jeg **reviderer** språket i teksten min når jeg har fått tilbakemeldingene.

Vokabular

-KI står for Kunstig Intelligens
-en språkbot kalles også en chatbot. Det er et dataprogram som mennesker kan samhandle med

-Voki er språkboter som er laget på Helsfyr VO for å hjelpe deg i opplæringen

-Robotpedagogen er en språkbot som gir deg en enkel forklaring på noe du lurer på

Vokabular

-KI sjekker tekstene dine er en språkbot som retter språket i tekster som du limer inn

-å bestille betyr her å gi en tydelig oppgave til en språkbot/chatbot

-å revidere betyr å lese, sjekke og forbedre en tekst

-en kilde er opphav til kunnskap eller informasjon

Setningshjelp

Når jeg skriver en fagtekst, ...

Hvis jeg møter på fagord jeg ikke forstår, ...

Når jeg skal spørre Robotpedagogen, ...

Jeg bruker Robotpedagogen for å ...

Etter at jeg har fått svaret fra Robotpedagogen, må jeg ...

Når jeg er ferdig med teksten min, ...

Jeg ber om både ...

Når jeg har mottatt tilbakemeldingen fra KI, ...

Jeg reviderer språket i teksten min etter at ...

(Chat gpt)

TVERRFAGLIG TEMAKORT:

<p>Norsk HO: BUA (B1)</p> <p>Hvordan hjelpe barn til å håndtere konflikter?</p> 	<p>Fagord</p> <p>en konflikt å ha en konflikt å håndtere konflikter å løse konflikter en problemløsningsmetode sosiale ferdigheter å håndtere følelser en liten/stor uenighet et problem en likeverdig samtale å se en sak fra begge sider en rollemodell å føle empati å støtte</p>	<p>English HO: BUA (B1)</p> <p>How to help kids handle conflicts</p> <p>Topic words</p> <ul style="list-style-type: none"> a conflict to have a conflict to handle conflicts to solve conflicts a problem-solving strategy social skills to handle emotions a small/big disagreement an issue an equal conversation to see the case from both sides a role model to empathize to support <p>Other useful words</p> <ul style="list-style-type: none"> first, secondly, after that after a while to try to ... to speak to listen to understand to accept to apologize to find a solution to communicate to describe to express age and maturing <p>Model text</p> <p>First, I will say that conflicts are a natural part of everyone's life. We all have different wishes and needs, and sometimes we experience that this does not correspond with others. Social skills are important to handle and solve small or big issues as early as possible, and to prevent big conflicts. As a child and youth worker I know different problem-solving strategies, and I use strategies that suit the age of the children.</p> <p>Sentence starters</p> <ul style="list-style-type: none"> First, I will start to describe what a ... I work in a ... with children aged ... One day, two boys were arguing about a ... What I did was ... The problem-solving strategy I used is ... It worked because ... Finally, I want to draw attention to how important it is that ... Being a role model with good social skills is ...
<p>Modelltekst</p> <p>Først vil jeg si at konflikter er en naturlig del av alles liv. Vi har alle forskjellige ønsker og behov, og noen ganger opplever vi at dette ikke samsvarer med det andre vil. Sosiale ferdigheter er viktig å ha for å håndtere små og store problemer så tidlig som mulig, og for å forebygge store konflikter. Som barne- og ungdomsarbeider kjenner jeg til ulike problemløsningsmetoder og jeg bruker strategier som passer til barnas alder.</p>	<p>Setningsstarter</p> <p>Aller først vil jeg ...</p> <p>Jeg jobber i/på ...</p> <p>En dag kranglet ...</p> <p>Det jeg gjorde ...</p> <p>Problemløsnings ...</p> <p>Det fungerte for ...</p> <p>Til slutt vil jeg rette oppmerksomhet ...</p> <p>at ...</p> <p>Å være en rollemodell med gode sosiale ferdigheter er ...</p>	

TEMAKORT:

TEMA: Pauseprat

MÅL:

-Jeg kan småprate med kollegaer på jobben

-Jeg vet hva det er vanlig å snakke om på arbeidsplassen min

Ord og uttrykk

å være opptatt av
å være interessert i
å spørre om
å lure på
en helg
en kveld
en ettermiddag
en aktivitet
en fritid

Ord og uttrykk

I går så jeg på...
Endelig fredag!
Å, ikke noe spesielt.
Det vanlige.
Det høres godt ut!
Det høres hyggelig ut!
Så gøy!
Blant annet.
Godt å høre.

Hjelpesetninger:

Hva gjorde du i helgen/helga?

Hva skal du gjøre i helgen/helga?

Hva liker du å gjøre når du har fri?

Så du kampen mellom ... og ... i går?

Var du ute i helgen? Det var så nydelig vær.

Jeg gleder meg til helgen! Har du planer?

Aktuelle temaer:

Idrett

Mat

Ferie

Barn

Kulturopplevelser

Musikk og film

Været

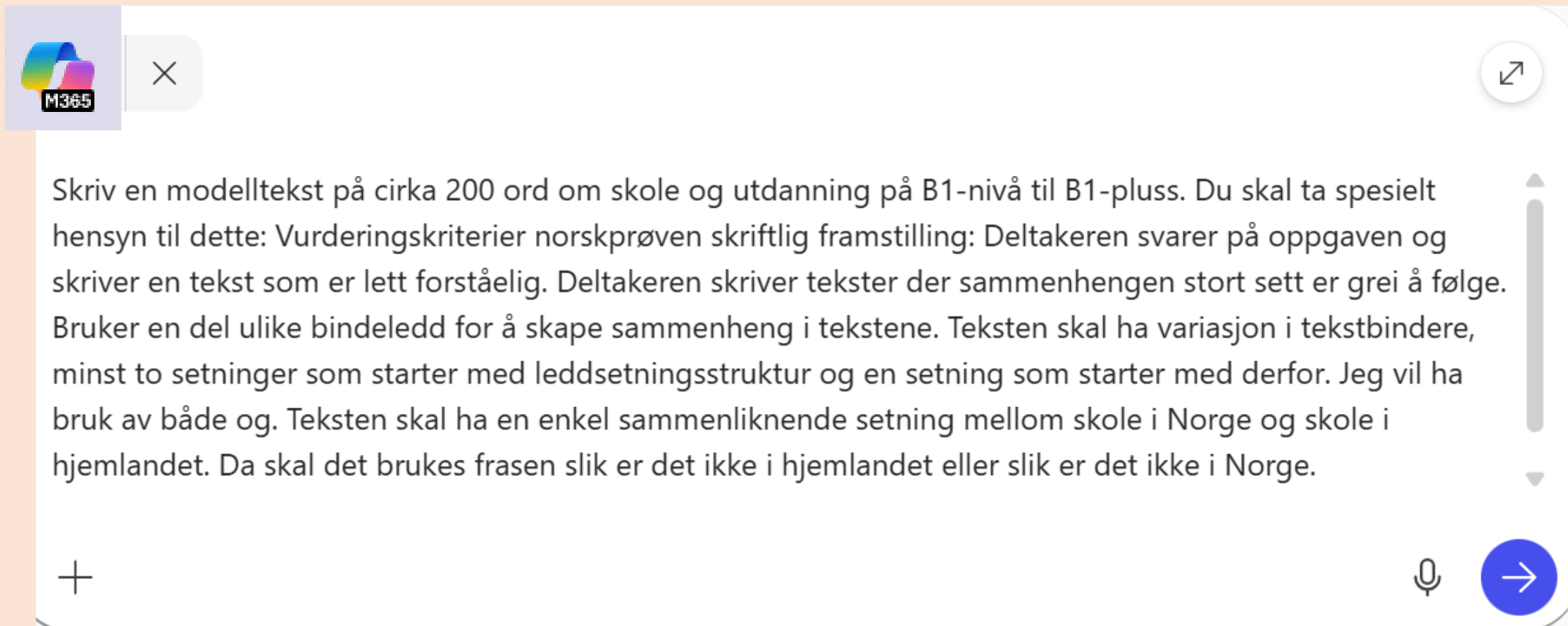
Pauseprat

A: I helgen har jeg bare slappet av og sett på en serie på Netflix. Hva med deg?

B: Denne helgen har vært veldig hektisk. Vi var i en hall og så på håndballkamper både lørdag og søndag. På søndag hadde vi familiemiddag. Da var vi 14 til bords! Det høres ut som du hadde en deilig helg. Hvilken serie så du på?

A: Jeg så en serie som heter ... Den handler om ... Jeg anbefaler denne serien hvis du liker ...

TEMAKORT VED HJELP AV KI

The image shows a chat window with a purple header bar. On the left is a profile icon with a rainbow-colored Microsoft Teams logo and the text 'M365'. To its right is a close button (X). On the far right of the header is a share icon. The main area contains a text prompt in Norwegian. On the right side of the text area is a vertical scrollbar. At the bottom left is a plus sign, and at the bottom right are a microphone icon and a blue circular button with a white right-pointing arrow.

Skriv en modelltekst på cirka 200 ord om skole og utdanning på B1-nivå til B1-pluss. Du skal ta spesielt hensyn til dette: Vurderingskriterier norskprøven skriftlig framstilling: Deltakeren svarer på oppgaven og skriver en tekst som er lett forståelig. Deltakeren skriver tekster der sammenhengen stort sett er grei å følge. Bruker en del ulike bindeledd for å skape sammenheng i tekstene. Teksten skal ha variasjon i tekstbindere, minst to setninger som starter med leddsetningsstruktur og en setning som starter med derfor. Jeg vil ha bruk av både og. Teksten skal ha en enkel sammenliknende setning mellom skole i Norge og skole i hjemlandet. Da skal det brukes frasen slik er det ikke i hjemlandet eller slik er det ikke i Norge.

TEMAKORT VED HJELP AV KI I NORKSOPPLÆRINGEN:

<p>TEMA: Skole og utdanning A2-B1 Fortell om 80-200 ord</p> <p>Vurderingskriterier norskprøven skriftlig framstilling: Deltakeren svarer på oppgaven og skriver en tekst som er lett forståelig. Deltakeren skriver tekster der sammenhengen stort sett er grei å følge. Bruker en del ulike bindeledd for å skape sammenheng i tekstene.</p>		<p>Vokabular:</p> <p>obligatorisk en grunnskole en videregående skole et universitet en høyskole ei gruppe et læringsarbeid et læringsmiljø en diskusjon et samarbeid</p>	<p>Vokabular:</p> <p>å studere å ta ansvar for å være aktiv å diskutere å samarbeide å få mulighet til</p>
<p>Modelltekst: Fortell om skole</p> <p>I denne teksten skal jeg fortelle om skole. I Norge går barn på skole fra de er seks år gamle, og det er obligatorisk grunnskole i Norge. Etter grunnskolen kan man gå på videregående skole. Mange velger dessuten å studere på universitet eller høyskole.</p> <p>I Norge er det vanlig at elevene jobber både alene og i grupper. Læreren hjelper dem, men elevene må også ta ansvar for sitt eget læringsarbeid. Derfor er det viktig å være aktiv i timene. Både lærere og elever samarbeider for å få et godt læringsmiljø.</p> <p>I mitt hjemland er det strengt på skolen. Læreren snakker mest, og elevene lytter. Slik er det ikke i Norge. Her er det mer fokus på diskusjon og samarbeid. Skole gir kunnskap, og kunnskap gir frihet. Fordi utdanning er viktig, bør alle få muligheter til å gå på skole. (138 ord)</p>	<p>Startsetninger:</p> <p>I denne teksten skal jeg fortelle om ...</p> <p>I Norge er det vanlig at ...</p> <p>Læreren hjelper ... </p> <p>I hjemlandet mitt er ...</p> <p>Det faget jeg likte best var ...</p> <p>Da jeg gikk på skolen, ...</p> <p>Utdanning er viktig fordi ...</p> <div data-bbox="1735 1003 2025 1149"><p>Enkel sammenlikning: Slik er det også i Norge. Slik er det ikke i Norge.</p></div>		

TEMAKORT OM ARBEIDSLIV:

TEMA: Arbeidsliv

Jeg har vokabular til å fortelle om arbeidslivet i Norge og et yrke som jeg er interessert i.

Viktige områder:

- Regler i arbeidslivet
- Nettverk og bekjente
- Planer for fremtiden

Eksempelsetninger:

Det er viktig å skaffe seg et nettverk fordi ...

I tillegg er det viktig å ...

Dessuten kan du ...

Når du skal skaffe deg en jobb, bør du ...

Vokabular:

å få god kontakt med

å få en fot innenfor

å bruke tid på

å få lov til

å skaffe

å forberede

å være til nytte

å streve med

å gjøre et godt inntrykk

å satse på

å være en døråpner

å være direkte

å bygge relasjoner

å investere tid

å være interessert i

Vokabular:

å tilpasse seg

å knytte sterke bånd

et samarbeid

en autorisasjon

et nettverk

en selvtillit

en kompetanse

en bekjent

en relasjon

et urealistisk mål

en interesse

en hobby

en arena

Modelltekst:

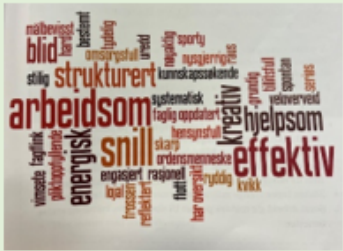
Det er viktig å kjenne til reglene i arbeidslivet i Norge. Noen regler er dessuten uskrevne regler. Det er regler **som** ikke står i en lov eller et reglement.

For å søke jobb i Norge, må du snakke norsk og ha erfaring fra arbeidslivet. **Det kan være vanskelig å** få jobb **hvis** du ikke har erfaring eller utdanning.

Dessuten er det veldig viktig å skaffe seg et nettverk. Da er det lettere å få en fot innenfor arbeidslivet.

Et godt tips er å melde deg inn i en forening eller organisasjon. Det finnes foreninger for nesten alle interesser og hobbyer. Her kan du bli kjent med folk **som** er interessert i det samme som deg. **Når** du gjør noe du er flink til, får du bedre selvtillit.

TEMAKORT OM ARBEIDSLIV:

<p>Tema: Arbeidsmoral – tillit og gjensidig respekt</p> <p>Kilde: Fokus-samfunnskunnskap</p>		<p>en arbeidsmoral et rykte en profesjonell arbeidstaker et etisk dilemma</p>	<p>å møte presis å holde avtaler å være pålitelig å behandle andre med respekt å drøfte å ha tillit til</p>
<p>Modelltekst</p> <p>Din arbeidsmoral påvirker ryktet ditt, og det er viktig i arbeidslivet. God arbeidsmoral handler om at du møter presis og holder avtaler. I tillegg handler det om at du utfører arbeid av god kvalitet til avtalt tid. Dette handler om pålitelighet.</p> <p>Dessuten handler det om at du behandler kollegaer og barn og unge med respekt. Med andre ord kan vi si at arbeidsmoral handler om å være en profesjonell arbeidstaker.</p> <p>Vi er ofte enige om hva som er god og dårlig arbeidsmoral. Alle vet at det er galt å stjele eller å komme for seint, men det kan være at man kommer i situasjoner der det er vanskelig å vite hva som er rett og galt. Dette kaller vi et etisk dilemma. I disse situasjonene er det viktig å drøfte dette med gode kollegaer og lederen din.</p>	<p>Hjelpesetninger:</p> <p>Din arbeidsmoral påvirker</p> <p>God arbeidsmoral handler om ...</p> <p>I tillegg handler det om at du ...</p> <p>Å være en profesjonell arbeidstaker betyr at du ...</p> <p>Et etisk dilemma er ...</p> <p>Hvis du opplever et etisk dilemma på jobb, ...</p>		

TEMAKORT OM ARBEIDSLIV:

Temakort: Rettigheter og plikter i arbeidslivet

-Jeg kjenner til arbeidstaker og arbeidsgivers rettigheter og plikter, hvordan pratene i arbeidslivet samarbeider og hvordan dette bidrar til å utvikle et bedre arbeidsliv

Vokabular:

en rettighet = noe du har krav på
en plikt = noe du må utføre, noe du må gjøre
en arbeidsavtale = en kontrakt, en gjensidig skriftlig avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker
en arbeidstaker = en ansatt
en arbeidsgiver = den som har ansatt arbeidstakeren til å utføre arbeid
et arbeidsforhold = hvordan du har det fysisk og psykisk på jobb
en fagforening = er en gruppe med arbeidstakere som støtter hverandre og sikrer gode arbeidsforhold

et trepartssamarbeid = et samarbeid mellom fagforeninger og organisasjoner som støtter tre parter; *arbeidsgivere* og *arbeidstakere* og *staten*
et medlem = du er offisielt en del av en forening eller organisasjon
en oppsigelsestid = den tiden du og arbeidsgiver har fra oppsigelsestidspunkt til du avslutter arbeidsforholdet
lønn = pengene du får for arbeidet
lønnsøkning = når lønnen din stiger, du får mer lønn for det samme arbeidet

Modelltekst:

Som ansatt i en bedrift, har du både **rettigheter** og **plikter** i **arbeidsforholdet**. **Arbeidsgiveren** skal blant annet passe på at du har gode **arbeidsforhold**. Som **arbeidstaker** skal du passe på at du gjør alle arbeidsoppgavene du har ansvar for på en tilfredsstillende måte. En **arbeidsavtale** gir trygghet og forutsigbarhet for både **arbeidsgiver** og **arbeidstaker**. I arbeidsavtalen står det om arbeidstid, og om arbeidsavtalen er fast eller midlertidig. Dessuten står det også om **oppsigelsestid**. Det er beskrevet hvilke arbeidsoppgaver du skal utføre.

Det er lurt å være medlem i en **fagforening**. En fagforening jobber blant annet med å passe på at arbeidstakere får den lønnen de fortjener og at arbeidstiden stemmer med lover og regler. I Norge har vi et **trepartssamarbeid** som er et samarbeid mellom organisasjonene som representerer arbeidsgivere, arbeidstakere og staten. Alle organisasjonene skal samarbeide og forhandle om blant annet **lønnsøkning**.

Setningsstartere:

Som ansatt i en bedrift, har du ...

Arbeidsgiveren skal blant annet passe på at ...

En arbeidstaker må passe på at ...

En arbeidstidsavtaler er ...

I arbeidstidsavtalen står det om ...

En fagforening jobber med å ...

I Norge har vi et trepartssamarbeid. Det betyr at det er et samarbeid mellom ...

TEMAKORT I NORSKOPPLÆRINGEN

TEMAKORT: Været, årstider og klær Å skrive til et bilde mot A2

A1-A2
50-80 ord

På dette bildet ser jeg **en hytte** og mange **mennesker**. **De** er ute og leker i snøen utenfor hytta. Det er vinter og mye snø ute, **og jeg tror at** de har ferie.

Jeg ser en far **som** sitter i en stol med et barn på fanget. Midt i bildet ser jeg en dame **som** griller på **en bålpanne**. Rundt henne er det barn **som** leker i snøen. Ett barn lager snømann, **og** noen andre barn går på ski. Det er **også** to barn **som** kaster snøball. Alle har på seg vintertøy. Noen har på seg lue og votter.

Jeg tror at de koser seg sammen i snøen. Det er et fint vinterbilde med mye aktivitet.

(116 ord)

- Vi snakker om det som er **markert** i teksten.
- Hva ser du på bildet? (Sted, rom, personer, natur, ting, aktiviteter)
- Hvilke farger og detaljer ser du? (fortell om klær, farger, årstid)
- Hva skjer på bildet? (**verb**- Hva gjør de?)

Bildet er hentet fra VOKS A2 Cappelen Damm
Siri Wuttudal og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

Eksempelsetninger:

På dette bildet ser jeg..

På bildet er det..

Jeg ser...

Det er..

Jeg ser også..

Jeg tror at det er...

Han har på seg../Hun har på seg..

Jeg ser en mann/ ei dame som ...

Ord:

ei hytte

en vinter

en snømann

en bålpanne

ei mor

en far

en bestefar

ei bestemor

en lek

en aktivitet

en vinter

et vær

en lue

et par votter

et skjerf

ei vinterjakke

ei boblejakke

et par ski

å grille

å lage mat

å leke

å lage snømann

å gå på ski

å ha ferie

å kose seg

Skriv en tekst om bildet:

Bildet er hentet fra VOKS A2 Cappelen Damm
Siri Wuttudal og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

TEMAKORT I NORSKOPPLÆRINGEN:

TEMAKORT: Mat og måltider

Å skrive til et bilde mot A2

A1-A2
50-80 ord

På dette bildet ser jeg en familie **som** feirer bursdag i **ei stue**. I **stua** er det ballonger, gaver og ei kake. Det er både barn, foreldre og besteforeldre på bildet. Jeg tror at det er bestefaren **som** blir 70 år **fordi** det er et 70-tall på kaka.

Det sitter også **en hund** på teppet. **Hunden** har på seg en festhatt. Det er mange møbler i bildet. Jeg ser **både** en grønn sofa, en grå lenestol **og** en veldig stor bokhylle med bøker og pynt.

Alle har på seg pene klær. **Jeg synes at** det er et koselig bilde **fordi** det er fest og folk smiler.

(106 ord)

- Vi snakker om det som er **markert** i teksten.
- Hva ser du på bildet? (Sted, rom, personer, natur, ting, aktiviteter)
- Hvilke farger og detaljer ser du? (fortell om klær, farger, årstid)
- Hva skjer på bildet? (**verb**- Hva gjør de?)

Eksempelsetninger:

På dette bildet ser jeg..

På bildet er det..

Jeg ser...

Det er..

Jeg ser også..

Jeg tror at det er...

Han har på seg../Hun har på seg..

Jeg synes at det er et fint/ koselig/spennende bilde.

Ord:

en familie

en fest

ei stue

en gave/en

presang

ei kake

en ballong

en bursdag

en bestefar

en hund

et møbel

en festhatt

en sofa

en/ei bokhylle

Skriv en tekst om bildet:

Bildet er hentet fra VOKS A2 Cappelen Damm
Siri Wuttudal og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

Bildet er hentet fra VOKS A2 Cappelen Damm
Siri Wuttudal og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

Fagsnakk

Full støtte, hjelpesetninger eller ingen støtte.

Fagsnakk Tema: Grupper

-med setninger

Kan du fortell meg hva en gruppe er?	En gruppe er en samling med to eller flere mennesker som har noe til felles. Eksempler er: felles interesser, en barnegruppe eller en klasse på skolen.
Hvorfor er det viktig at barn og unge får være sammen og jobbe i grupper?	Når barn og unge er sammen i grupper, får de trening i å arbeide sammen, tilpasse seg andre og tilegne seg sosial kompetanse som blir viktig i livet fremover. Barn og unge lærer å forstå andre menneskers tanker og følelser i en gruppe. I tillegg lærer de å si sine egne ønsker og behov. Dessuten er det viktig for selvbildet når man opplever at man blir likt og akseptert av andre.
Hva betyr ordet primærgruppe ?	En primærgruppe er den nærmeste familien din.
Hva betyr ordet sekundærgruppe ?	Et eksempel på en sekundærgruppe er når du er sammen med hele slekta di og ikke bare den nærmeste familien.
Forklar ordet gruppedynamikk .	Det vil alltid være et spenningsfelt i en gruppe fordi mennesker har ulike tanker og følelser. Medlemmene i en gruppe får ulike posisjoner, og dette påvirker samarbeidet i gruppa. Gruppedynamikk er de spenningene som finnes i gruppa mellom de ulike mennesketypene og rollene de har i gruppa.
Kan du gi to eksempler på hva som må til for at en gruppe skal fungere godt?	Felles kultur, normer og regler er viktig for at en gruppe skal fungere godt. Hvis alle i gruppa følger normene og reglene og viser god sosial kompetanse, bidrar det til god gruppedynamikk.

Fagsnakk Tema: Grupper

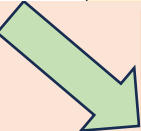
-med hjelpesetninger

Kan du fortell meg hva en gruppe er?	En gruppe er ... Eksempler er ...
Hvorfor er det viktig at barn og unge får være sammen og jobbe i grupper?	Når barn og unge er sammen i grupper, ... Barn og unge lærer å ... I tillegg lærer de å ... Dessuten er det viktig for selvbildet når man ...
Hva betyr ordet primærgruppe ?	En primærgruppe er ...
Hva betyr ordet sekundærgruppe ?	Et eksempel på en sekundærgruppe er når ...
Forklar ordet gruppedynamikk .	Det vil alltid være et spenningsfelt i en gruppe fordi ... Medlemmene i en gruppe får ulike posisjoner, og dette påvirker ... Gruppedynamikk er de spenningene som finnes i gruppa mellom ...
Kan du gi to eksempler på hva som må til for at en gruppe skal fungere godt?	Felles kultur, normer og regler er viktig for at ... Hvis alle i gruppa følger normene og reglene og viser god sosial kompetanse, ...

Fagsnakk Tema: Grupper

-uten støtte

Kan du fortell meg hva en gruppe er?	
Hvorfor er det viktig at barn og unge får være sammen og jobbe i grupper?	
Hva betyr ordet primærgruppe ?	
Hva betyr ordet sekundærgruppe ?	
Forklar ordet gruppedynamikk .	
Kan du gi to eksempler på hva som må til for at en gruppe skal fungere godt?	

Viktige fagbegreper er markert for å se eksempler i fagtekst.

Øve og brette bort.
Skrive og brette bort.
Snu ved behov.

FAGSNAKK I FOV

Fagsnakk Tema: Helhetlig helse

-med setninger

Hvorfor er det viktig å ta vare på helsen?	Det er viktig å ta vare på helsen for å ha et godt liv. Måten vi lever på påvirker helsen vår. Hvis vi spiser usunn mat og ikke trener, er det risiko for at vi får livsstilssykdommer. Vi skal leve med denne kroppen i mange år. Derfor er det viktig å ta gode helsevalg.
Jeg kan forklare hva en livsstilssykdom er.	Livsstilssykdommer er sykdommer som har nær sammenheng med livsstil og levevaner. Levevaner som øker risiko for livsstilssykdommer er: lite fysisk aktivitet, røyking, helseskadelig kosthold og alkoholbruk. Eksempler på livsstilssykdommer kan være diabetes type 2 og sykdom i hjerterets blodårer. Livsstilssykdommer kalles ofte for ikke-smittsomme sykdommer.
Hva slags mat bør du velge å spise?	Jeg bør unngå mat med mye fett, sukker og salt fordi det er dårlig for kroppen. Jeg bør spise grønnsaker, frukt og kornprodukter. Jeg kan følge kostrådene til Helsedirektoratet.
Hvorfor er det viktig med et godt sosialt nettverk?	Et godt sosialt nettverk er en beskyttelsesfaktor og kan hjelpe oss når vi har det vanskelig. Hvis vi har store utfordringer som vi ikke mestrer, kan vi bli psykisk syke. Da kan venner og familie være en god støtte i livet.

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

Fagsnakk Tema: Helhetlig helse

-med hjelpesetninger

Hvorfor er det viktig å ta vare på helsen?	Det er viktig å ta vare på helsen for ... Måten vi lever på ... Hvis vi spiser usunn mat og ikke trener, ... Vi skal leve med denne kroppen i mange år. Derfor er det ...
Jeg kan forklare hva en livsstilssykdom er.	Livsstilssykdommer er sykdommer som har nær sammenheng med... Levevaner som øker risiko for livsstilssykdommer , er: ... Eksempler på livsstilssykdommer kan være ... Livsstilssykdommer kalles ofte for ...
Hva slags mat bør du velge å spise?	Jeg bør unngå mat med ... fordi... Jeg bør spise Jeg kan følge kostrådene til ...
Hvorfor er det viktig med et godt sosialt nettverk?	Et godt sosialt nettverk er en ... og kan... Hvis vi har store utfordringer som vi ikke mestrer, ... Da kan venner og familie være ...

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

Fagsnakk Tema: Helhetlig helse

-uten støtte

Hvorfor er det viktig å ta vare på helsen?	
Jeg kan forklare hva en livsstilssykdom er.	
Hva slags mat bør du velge å spise?	
Hvorfor er det viktig med et godt sosialt nettverk?	

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

FAGSNAKK I FOV

Kilder bak på fagsnakken eller i bunntekst

Fagsnakk Bærekraft- kildesortering -med setninger

Fortell om hvorfor naturen er så viktig for oss mennesker.	Naturen sørger for at vi har luft å puste, vann å drikke og mat på bordet. Derfor kan vi si at naturen gir oss tjenester som vi faktisk ikke kan leve uten. Gode naturopplevelser kan gi oss glede, men også lyst til å ta vare på naturen. I tillegg kan slike opplevelser inspirere oss til å være aktive.
Hva betyr ordet kildesortering ?	Å kildesortere betyr å kaste avfallet så nær kilden som vi vil kan. I praksis betyr det at vi sørger for en trygg avfallssortering og sorterer søppel på riktig måte. Husholdningsavfall skal sorteres i papp/papir, plastemballasje, matavfall og restavfall. Noe skal også leveres til gjenvinning. Glass og metall skal kastes i egne avfallsdunker på små returpunkter. Det finnes også store gjenvinningsstasjoner som tar imot større avfall. Målet med kildesortering er å gjenvinne så mye som mulig.
Fortell om overforbruk.	Overforbruk betyr at vi forbruker mer enn det som er bærekraftig for jordkloden. Hvis vi skal tenke bærekraftig, må vi gjøre mer med mindre ressurser. Derfor må vi ha gode vaner i hverdagen.
Gi noen eksempler på at vi overforbruker.	Et eksempel: En tredjedel av maten som blir produsert i dag, blir kastet. Husholdninger står for 60% av verdens klimagassutslipp. I Norge overforbruker vi fordi vi bytter ut produkter lenge før det er nødvendig.
Begrunn hvorfor vi må redusere forbruket vårt.	Vi må tenke på bærekraft og redusere forbruket vårt for å unngå klimakriser og ødeleggelse av mangfoldet i naturen. Vi må ta hensyn til de neste generasjonene som skal leve på jorda.

Gøril & Hanne-Live 2023

Kilder:

<https://www.oslo.kommune.no/avfall-og-gjenvinning/hvordan-kildesortere-i-oslo/#gref>

<https://www.rir.no/kildesortering/hvorfor-kildesortering>

<https://www.framtiden.no/tema/forbruk.html>

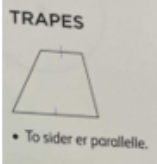
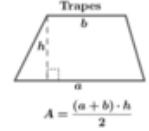
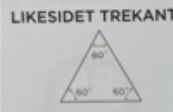
<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon>

Gøril & Hanne-Live 2023

Fagsnakk Bærekraft- kildesortering -med hjelpesetninger

Fortell om hvorfor naturen er så viktig for oss mennesker.	Naturen sørger for at ... Derfor kan vi si at ... Gode naturopplevelser kan gi oss ... I tillegg ...
Hva betyr ordet kildesortering ?	Å kildesortere betyr å ... I praksis betyr det at vi sørger for ... Husholdningsavfall skal sorteres i ... Glass og metall skal kastes i ... Målet med kildesortering er å ...
Fortell om overforbruk.	Overforbruk betyr at vi ... Derfor må vi ...
Gi noen eksempler på at vi overforbruker.	Et eksempel: I Norge overforbruker vi fordi ...
Begrunn hvorfor vi må redusere forbruket vårt.	Vi må tenke på bærekraft og redusere forbruket vårt for å ... Vi må ta hensyn til ...

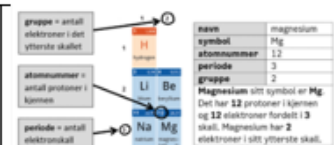
FAGSNAKK I FOV (MATTE)

Fagsnakk grunnleggende matte	
Jeg kan fortelle om kjennetegnene ved et kvadrat.	
Jeg kan forklare hvordan jeg regner ut arealet av et kvadrat der sidene er 12 cm lange.	<p>Arealet av et kvadrat er side • side.</p> $12\text{cm} \cdot 12\text{cm} = 144\text{cm}^2$
Jeg kan fortelle om kjennetegnene ved et trapes.	
Jeg kan forklare hvordan jeg regner ut arealet av et trapes der a=6m, b=4m og h=2m	<p>Areal av et trapes:</p> <p>A = $\frac{(6\text{m}+4\text{m}) \cdot 2\text{m}}{2}$</p> $= 10\text{m}^2$
Jeg kan forklare hvordan jeg løser et subtraksjonsstykke der jeg må låne og veksle.	$\begin{array}{r} 9002 \\ - 3798 \\ \hline = 5204 \end{array}$ <p>Jeg må låne fra tusenplassen. Når jeg låner, setter jeg <u>minnetall</u> for å huske.</p>
Jeg kan forklare hvordan jeg regner ut arealet av en trekant?	<p>Areal av en trekant er:</p> $\frac{\text{grunnlinje} \cdot \text{høyde}}{2}$ <p>A: $12\text{ cm} \times 10 \text{ cm} : 2 = 60\text{cm}^2$</p>
Jeg kan forklare hvordan jeg regner ut gjennomsnitt, median og typetall.	<p>Gjennomsnitt Når jeg regner gjennomsnitt, legger jeg sammen alle tallene i undersøkelsen. Så deler jeg denne summen på antallet som jeg har.</p> <p>Median Jeg setter alle tallene som jeg har funnet i stigende eller synkende rekkefølge. Så finner jeg tallet i midten. Hvis jeg har to tall i midten, regner jeg gjennomsnittet av disse.</p> <p>Typetall Typetallet er det tallet som forekommer flest ganger i undersøkelsen.</p> <p>Eks: I undersøkelsen med temperaturer er 18 typetallet fordi det forekommer flest ganger (tre ganger).</p>
Målenheter: Hvor mange cm er det i en meter?	100cm = 1m
Hva vet du om vinklene og sidene i en likesidet trekant?	<p>LIKESIDET TREKANT</p> <ul style="list-style-type: none"> De tre sidene er like lange. De tre vinklene er hver 60°.

FAGSNAKK I FOV (NATURFAG):

Fagsnakk naturfag	
Hvordan vil du beskrive atomets oppbygning?	<p>Atom er små byggeklosser som bygger opp alt rundt oss. Atomet er bygget opp av flere mindre biter som kalles partikler. Et atom er bygget opp av protoner (positiv ladning) og nøytroner (ikke ladning) i kjernen og elektroner (negativ ladning) rundt kjernen.</p> <p>For å forstå hvordan atomer er bygget opp, bruker vi forenklede modeller som skallmodellen og elektronskymodellen.</p>
Hva er et grunnstoff ? Gi eksempler	<p>Et grunnstoff er et rent stoff som er bygget opp av bare én type atomer, som alle har samme antall protoner i atomkjernen.</p> <p>Eksempler på grunnstoffer er gull, oksygen og jern.</p>
Jeg kan tegne en skallmodell til noen atomer ved hjelp av atomnummer. Atomnummeret er antallet protoner i en atomkjerne . Natrium har atomnummer 11 Hydrogen har atomnummer 1	

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

<p>Kan du forklare sammenhengen mellom atomenes oppbygning og plasseringen i periodesystemet.</p>	 <p>Grunnstoffene i periodesystemet er ordnet i stigende rekkefølge etter atomnummer, som er lik antall protoner i kjernen.</p> <p>Hver periode i systemet representerer en gruppe grunnstoffer som har samme antall elektronskall, og periodens nummer er lik antallet elektronskall i atomene. For eksempel har alle grunnstoffene i periode 1 ett elektronskall, og alle i periode 2 har 2 elektronskall.</p> <p>Grunnstoffene i samme gruppe har det samme antallet elektroner i sitt ytterste skall, noe som kalles yttrelektroner. Det betyr at grunnstoffer i samme gruppe har lignende kjemiske egenskaper.</p>
Hvordan kan vi bruke det periodiske systemet til å forutsi egenskapene til noen grunnstoffer?	<p>Det er viktig å se på hvilken periode og gruppe grunnstoffene tilhører. Grunnstoffer i samme gruppe har lignende kjemiske egenskaper. De har like mange elektroner i det ytterste skallet.</p> <p>For eksempel: Grunnstoffer i gruppe 1 (alkalimetaller) reagerer lett med stoffer i gruppe 17 (halogenider).</p> <p>Alle grunnstoffer i gruppe 18 er edelgasser og er lite reaktive fordi de har et fullt ytre elektronskall.</p>

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

TEMASNAKK I NORSKOPPLÆRING:

Temasnakk:

Bolig og dugnad

Boliger/boligtyper:

en hybel- **en sokkelleilighet- en kjellerleilighet**, en leilighet- en toroms- en treroms- et rekkehus- en firemannsbolig- **et hus- en enebolig- en villa**

Rom:

et rom-rommet
et soverom-soverommet
en gang- gangen
en entré- entréen
et toalett- toalettet
et bad- badet
et kjøkken- kjøkkenet
ei stue-stua
en bod-boden
et loft-loftet
en kjeller-kjelleren

Møbler:

en kommode-kommoden
en vask-vasken
en dusj-dusjen
et speil-speilet
ei lampe-lampa
et teppe-teppet
et salongbord-salongbordet
et skap- skapet
ei dør-døra
ei trapp-trappa
et bord-bordet
en (lene)stol-(lene)stolen
en sofa-sofaen

På kjøkkenet:

en komfyr-komfyren, et kjøleskap-kjøleskapet, en fryser-fryseren, en stekeovn-stekeovnen, en kjøkkenbenk-kjøkkenbenken, et kjøkkenskap-kjøkkenskapet, en oppvaskum-oppvaskummen, en skuff-skuffen, et kjøkkenbord-kjøkkenbordet, en stol-stolen, et vindu-vinduet, en mikroovn-mikroovnen, en oppvaskmaskin-oppvaskmaskinen, en brødrister-brødristeren

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

DUGNAD:

Dugnad er **ulønnet** arbeid som man gjør i **nærmiljøet**. Det kan være dugnad i **et borettslag**, i en barnehage eller i **et idrettslag**. Mange jobber sammen noen timer for **å spare** penger og gjøre det fint.

ulønnet=når du ikke får lønn for jobben/gratis arbeid, **et nærmiljø**= nær/i nærheten av der du bor, **et borettslag**= flere boliger med samme eier **et idrettslag**= en idrettsklubb/en idrettsforening/en sportsklubb
å spare penger= å ikke bruke penger

Vantlige/Typiske arbeidsoppgaver på en dugnad:

å male, å reparere, å feie, å rake, å pusse vinduer, å plante, å rydde, å kaste søppel

A: Hvor bor du? Hvilken etasje bor du i? Hvilket rom liker du best?	B: Jeg bor på Tveita. Jeg bor i andre etasje. Jeg liker stua best fordi den er lys og koselig.
Har du balkong?	Nei, jeg har ikke balkong. Ja, jeg har balkong.
Hvilken farge er det på kjøkkenet ditt?	Kjøkkenet mitt er hvitt/grått.
A: Har du vært på dugnad før?	B: Ja, jeg har vært på dugnad. Jeg var på dugnad i høst/i fjor/for en uke siden.
Hva gjorde du på dugnaden?	Jeg feide og malte på dugnaden. Jeg snakket også med <u>naboene mine</u> og drakk kaffe. Nei, jeg har aldri vært på dugnad før.

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

A: Hvor bor du? Hvilken etasje bor du i? Hvilket rom liker du best?	B: Jeg bor på... Jeg bor i... Jeg bor i ... etasje. Jeg liker ... best fordi ...
Har du balkong?	Nei, jeg har ikke balkong. Ja, jeg har balkong.
Hvilken farge er det på kjøkkenet ditt?	Kjøkkenet mitt er ...
A: Har du vært på dugnad før?	B: Ja, jeg har vært på ... Jeg var på dugnad i høst/i fjor/for en uke siden.
Hva gjorde du på dugnaden?	På dugnaden ... Nei, jeg har aldri/ikke vært på ...

A: Hvor bor du? Hvilken etasje bor du i? Hvilket rom liker du best?	B:
Har du balkong?	
Hvilken farge er det på kjøkkenet ditt?	
A: Har du vært på dugnad før?	B:
Hva gjorde du på dugnaden?	

TEMASNAKK I NORSKOPPLÆRING:

Temasnakk:

Familie

En familie- et familiemedlem- å være i familie/å være i slekt

En kjernefamilie= mor, far og to barn

En storfamilie= flere generasjoner (barnebarn, barn, foreldre og besteforeldre)

Jeg har en stor familie. Jeg har en liten familie.

Jeg har mange søsken. Jeg har to brødre og tre søstre. Vi er seks søsken.

Familien min bor i Norge. Familien min bor i hjemlandet. Jeg har familie **både** i Norge **og** i hjemlandet.

Familieord:

en bror- to brødre

ei/en søster- to søstre

ei/en mor- to mødre

en far- to fedre

ei/en bestemor, en bestefar, ei/en mormor, en morfar, en farmor, en

farfar, ei/en tante, en onkel, ei/en kusine, en fetter, et søskenbarn, en

nevø, en niese, ei/en svigermor, en svigerfar

ei bestemor

en bestefar

en storfamilie

besteforeldre

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

Modelltekst:

Jeg **har** ei/en søster og to brødre. Jeg **har** tre søsken. Søstera mi **bor** i hjemlandet. Brødrene mine **bor** i Norge. Jeg **har** tre onkler og fire tanter. Bestemora mi **ble** 94 år. Mora mi **er** 68 år. Bestefaren min **er** død. Han **ble** 89 år. Faren min **er** 71 år.

Jeg **har** en liten familie i Norge. Jeg **bor** sammen med svigerfamilien min.

Jeg **savner** familien min i hjemlandet. Jeg **snakker** med familien min på FaceTime eller WhatsApp hver dag.

A:
Hvem bor du sammen med?

B:
Jeg bor alene.
Jeg bor sammen med mannen min/kona mi.
Jeg bor sammen med svigerfamilien.

A:
Hvor mange søsken har du? (brødre og søstre)

B:
Jeg har tre søsken. Jeg har to brødre og ei søster. Jeg har mange søsken. Jeg er **enebarn** (ingen søsken).

A:
Snakker du med familien din i hjemlandet?

B:
Ja, jeg snakker med familien min hver dag/flere ganger i uka.
Jeg snakker med familien min noen ganger.

A:
Har du familie i Norge?

B:
Ja, jeg har familie i Norge. Jeg har...
Nei, jeg har ikke familie i Norge.

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

A:
Hvem bor du sammen med?

B:

A:
Hvor mange søsken har du? (brødre og søstre)

B:

A:
Snakker du med familien din i hjemlandet?

B:

A:
Har du familie i Norge?

B:

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

TEMASNAKK I NORSKOPPLÆRING:

Folkehelse og livsmestring & Demokrati og medborgerskap:

*Temaet folkehelse og livsmestring skal gi deltakerne mulighet til å utvikle norskferdigheter, til å ivareta familieliv og **egen økonomi**.*

*Temaet demokrati og medborgerskap skal gi deltakerne mulighet til å utvikle norskferdighetene som gjør det mulig å holde seg informert om relevante temaer knyttet til **økonomiske forhold** i samfunnet og delta i samtaler og diskusjoner om dette temaet.*

Temasnakk:

- Personlig økonomi

bankkonto lønnskonto
lønn inntekt
regning bankkonto spare regning
økonomi budsjett
inntekt utgifter
budsjett lønn
lønnskonto økonomi utgifter spare

Personlig økonomi handler om hvordan du bruker og passer på pengene dine. Først må du vite hvor mye penger du har i inntekt, for eksempel i lønn eller støtte. Deretter må du tenke på utgiftene dine, som mat, husleie og regninger.

Det er også lurt å spare litt hver måned, slik at du har penger hvis noe uventet skjer. For å få kontroll, kan du lage et budsjett. Da ser du hva du har, hva du bruker og hvilke behov du har. På denne måten blir det lettere å ta gode valg og unngå økonomiske problemer.

Verb/uttrykk:

å betale-betaler
å ha oversikt-har oversikt
å spare-sparer
å unngå-unngår
å ta gode valg-tar gode valg
å ønske-ønsker

Substantiv:

en/ei inntekt-inntekten/inntekta
en/ei utgift-utgiften/utgifta
en/ei husleie-husleien/husleia
en/ei regning-regningen/regninga
et budsjett- budsjettet
et behov-behovet
et problem-problemet

Når jeg hører ordet økonomi, tenker jeg på ...

(lønn, utgifter, inntekt, jobb, husleie, billån, matutgifter, sparing, budsjett...)

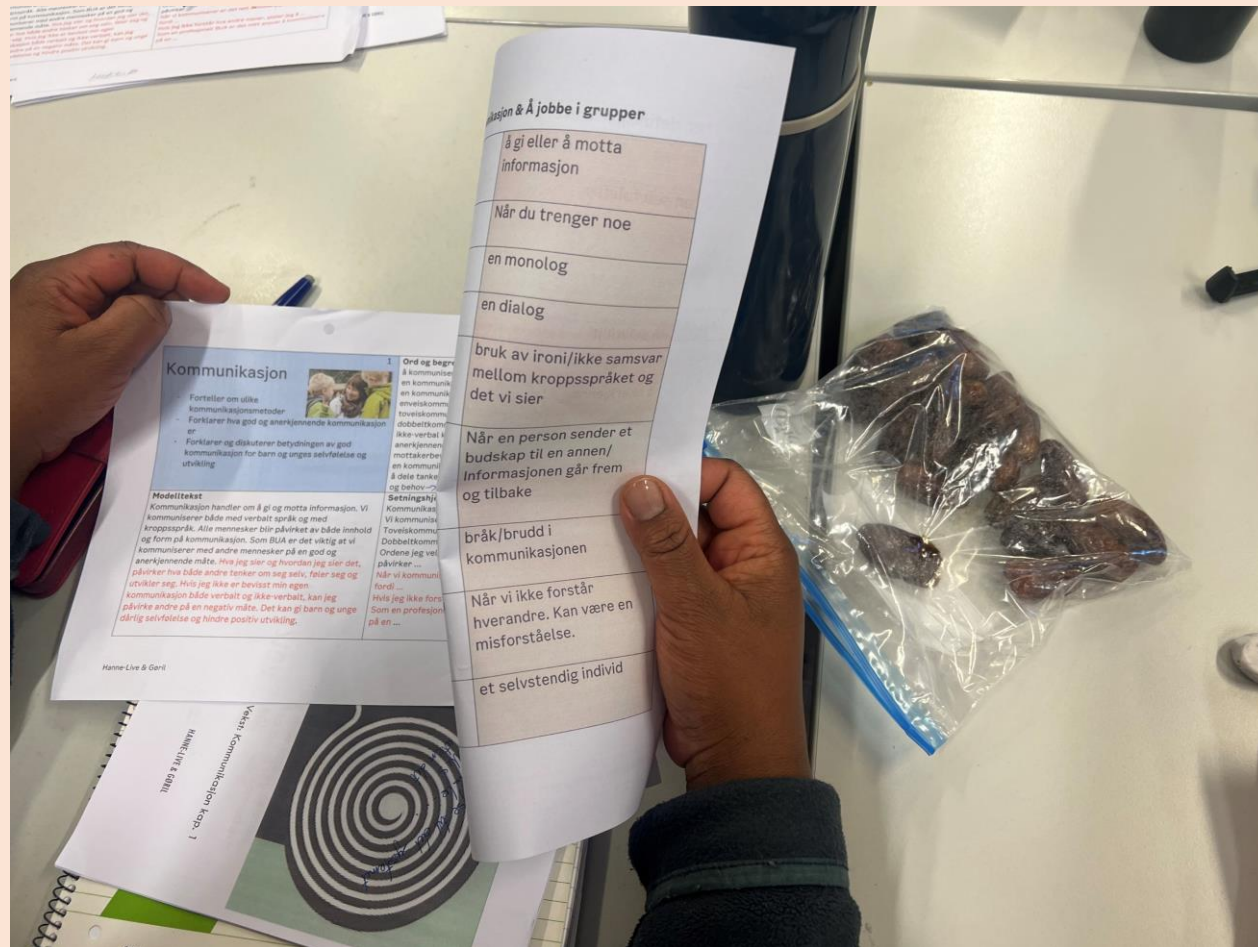
Hvis jeg har mulighet til å spare, skal jeg spare til ...

(en ferie, en ny sofa, en bil, en større bolig, dyr mat...)

TEMASNAKK I NORSKOPPLÆRING:

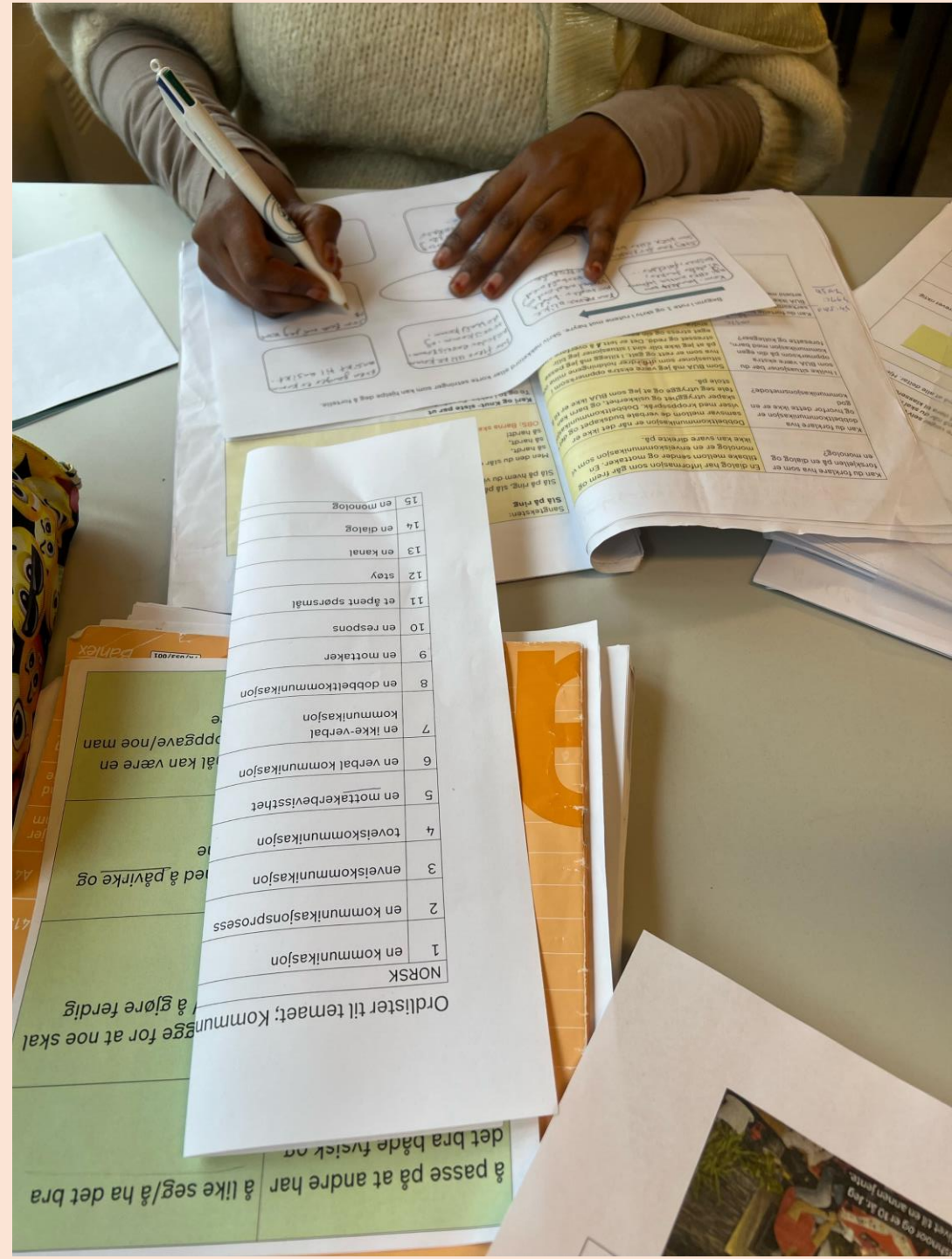
A: Hei! Har du noen gang laget et budsjett for deg selv?	B: Hei! Ja, jeg lager budsjett hver måned. Det hjelper meg å holde oversikt. Hva med deg?	Hei! Har du noen gang laget et budsjett for deg selv?	
A: Jeg har prøvd, men synes det er vanskelig. Hvordan begynte du?	B: Jeg startet med å skrive ned alle inntekter og utgifter. Etter hvert ble det lettere.	A: Jeg har prøvd, men synes det er vanskelig. Hvordan begynte du?	
A: Hva synes du er viktigst å bruke penger på?	B: For meg er det viktigst med husleie, mat og strøm. Og du?	A: Hva synes du er viktigst å bruke penger på?	
A: Jeg tenker det samme, men prøver også å spare litt hver måned.	B: Det er smart! Hvor mye prøver du å spare?	A: Jeg tenker det samme, men prøver også å spare litt hver måned.	
A: Jeg prøver å spare 500 kroner. Noen ganger går det, andre ganger ikke. Hva med deg?	B: Jeg har et fast sparebeløp på 1000 kroner. Det gir meg trygghet. Dessverre får jeg ikke spart hver måned fordi alt er så dyrt nå!	A: Jeg prøver å spare 500 kroner. Noen ganger går det, andre ganger ikke. Hva med deg?	
A: Har du noen sparetips?	B: Ja! Jeg handler mat én gang i uka og planlegger måltider. Jeg prøver også å unngå å kaste mat. Har du noen tips?	A: Har du noen sparetips?	
A: Jeg bruker en app som viser hva jeg bruker penger på. Det hjelper meg å tenke før jeg kjøper noe. I tillegg bruker jeg appen: Too good to go.	B: God idé! Det handler jo om å være bevisst og planlegge godt.	A: Jeg bruker en app som viser hva jeg bruker penger på. Det hjelper meg å tenke før jeg kjøper noe. I tillegg bruker jeg appen: Too good to go.	

Praktiske tips og tilpasset læringsstøtte: Temakort - Temasnakk - Fagsnakk

Gøril Lunde-Bergersen & Hanne-Live Wilhelmsen, Oslo VO Helsfyr

Iscenesettelse og workshop i neste del!

Kilder

Anundsen, L. *Gjøre det beste ut av det: Norsklæreres fagkonstruksjoner i grunnskole for voksne.* (2023). *Acta Didactica Norden*, 17(1), 22 sider. <https://doi.org/10.5617/adno.9470>

Cummins (2017). *Flerspråkiga elever. Effektiv undervisning i en utmanande tid.* Stockholm: Natur og kultur akademisk

Dale, Liz, Tanner Rosie (2012), *CLIL Activities with CD-ROM, A Resource for Subject and Language Teachers*, Cambridge ISBN 9780521149846

Fjørtoft, H. (2009). *Effektiv planlegging og vurdering. Rubrikker og andre verktøy for lærere* (2. utg.). Fagbokforlaget

Gibbons, P. (2015). Classroom Talk: Creating Contexts for Language Learning. I Gibbons, P. (Red.), *Scaffold language, Scaffold learning: Teaching English Language Learners in the Mainstream Classroom* (2.utg., s.23-48). Portsmouth: Heinemann.

Hammond, J. *Mundtlig sprogudvikling som en bro til literacy : stilladsering af læring hos australske elever med engelsk som andetsprog* i *Viden om læsning* nr.12 (2012), s. 22-28.

Kjelaas, I. & Fagerheim, K (2021) kap.5 i *Integrert språk- og fagopplæring for nyankomne andrespråkselever.* Oslo: Universitetsforlaget.

Kvithyld, T. (2022). *Muligheter og begrensninger ved bruk av læringsressurser i skriveopplæringen – en komparativ casestudie av to skriveforløp i norskfaget på ungdomstrinnet der samme læringsressurs blir iscenesatt.* [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Säljö, R. (2001). *Læring i praksis.* Oslo: Cappelen.

Thise, H., Vilien, K., & Goveia, I. C., (TRANS.) (2021). *Broen til fagspråket: 32 ideer som styrker språket i alle fag.* Cappelen Damm Akademisk.

Bildene er stort sett generert i Copilot eller hentet fra Pixabay.com (KI-genererte)

Noen av bildene er fra HK-dir og læreverket VOKS av Ragnhild Stikholmen, Siri Wuttudal og Katya Pozyumska for Cappelen Damm med tillatelse til å vise som eksempler her på konferansen

Vi holder kurs og workshop fysisk og digitalt

- Norskopplæring
- FOV
- VOV (videregående opplæring for voksne på studiespesialisering og yrkesfag/moduliserte løp)

Temaer;

- Læringsstøtte til norskprøven og i norskopplæringen
- Vurdering i norskopplæringen
- Vurdering av både fag- og språk i VOV og FOV
- Fag- og språkstøtte i VOV og FOV

Kontaktinformasjon:

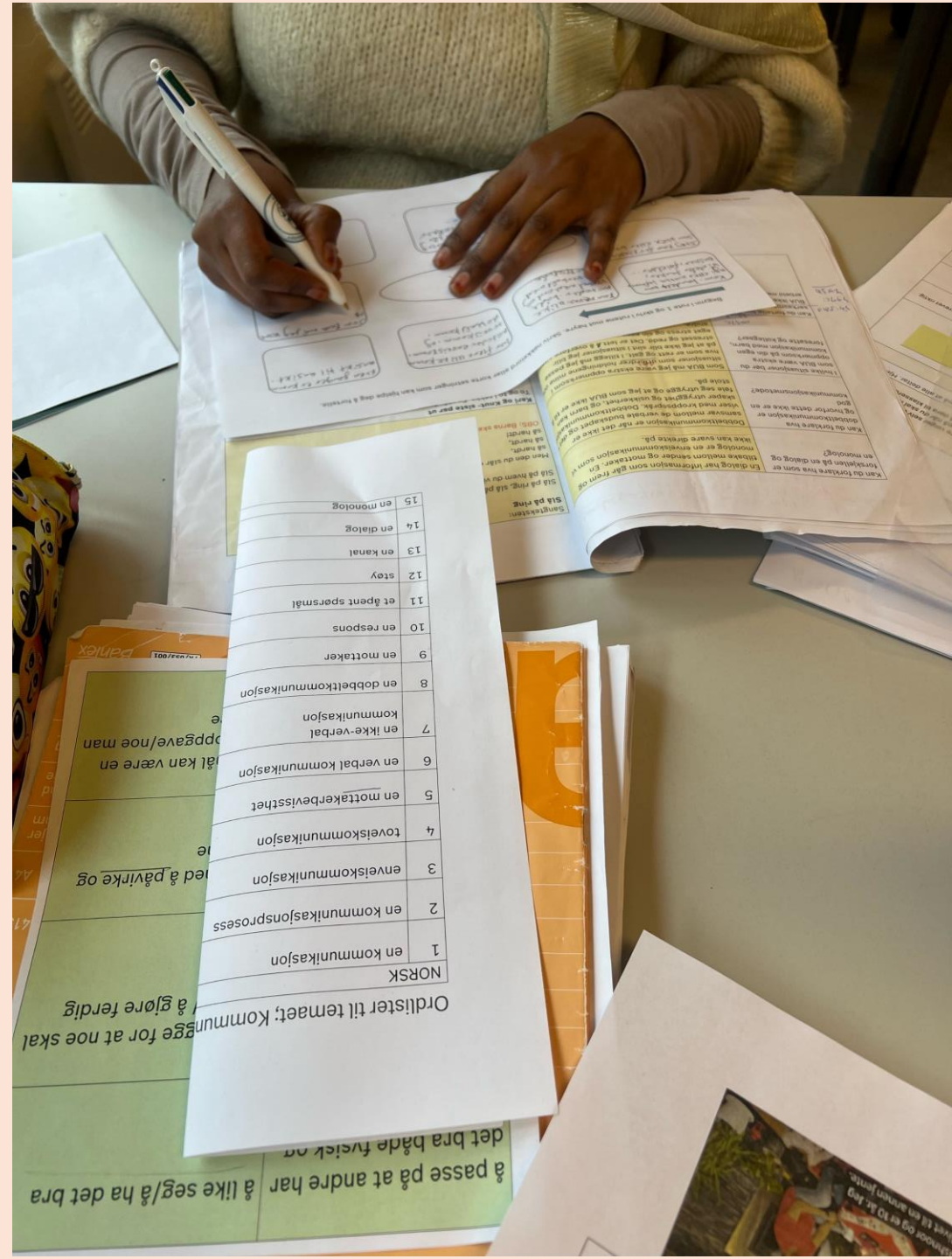
goril.lunde-bergersen@osloskolen.no

hanne-live.wilhelmsen@osloskolen.no

Praktiske tips og tilpasset læringsstøtte i andrespråksklasserommet

Iscenesettelse og workshop

NORSK

Ordlister til temaet; Kommunikasjon

1 en kommunikasjon

2 en kommunikasjonsprosess

3 enveiskommunikasjon

4 toveiskommunikasjon

5 en mottakerbevissthet

6 en verbal kommunikasjon

7 en ikke-verbal kommunikasjon

8 en dobbeltkommunikasjon

9 en mottaker

10 en respons

11 et åpent spørsmål

12 støy

13 en kanal

14 en dialog

15 en monolog

Iscenesettelse av læringsstøtte

- Jobb med innhold og «pakk ut» del for del
- Modeller både individuelt arbeid og samarbeid
- Ressurser på papir og digitalt
- Del ut ett og ett og gi det verdi
- Les med penn
- Snakk strategier; differensiering
- Lag «gjøringer» der de har behov for fagsnakk/temasnakk og temakort
- Fin introduksjon til tema, som støtte underveis og inn i fagsamtaler/vurderinger
- Plakater i klasserommet

Temasnakk:
Bolig og dugnad

Boliger/boligtper:
 en hybel- en kollektivebolig- en kjellerleilighet, en leilighet- en torroms- en treroms- et rekkehus- en firemannsbolig- et hus- en enebolig- en villa.

Rom:
 et rom-rommet
 et soverom-soverommet
 en gang- gangen
 en entré- entreen
 et toalett- toaletet
 en bad- badet
 et kjøkken- kjøkkenet
 et stue-stua
 en bod-boden
 et loft-loftet
 en kjeller- kjelleren

Møbler:
 en vask-vasken
 en dusj-dusjen
 et spill-spillet
 en lampe-lampa
 et teppe-teppet
 et salongbord-salongbordet
 et skap- skapet
 et bord-bordet
 ei trappe-trappa
 et bord-bordet
 en (leilings)stol- (leilings)stolen
 en sofa-sofaen

På kjøkkenet:
 en kaffemølle- kaffemøllen, et kjøleskap- kjøleskapet, en fryser- fryseren, en stekeovn- stekeovnen, en kjøkkenbenk- kjøkkenbenken, et kjøkkenskap- kjøkkenskapet, en oppvaskum- oppvaskummen, en skuff- skuffen, et kjøkkenbord- kjøkkenbordet, en stol- stolen, et vindu- vinduet, en mikroovn- mikroovnen, en oppvaskmaskin- oppvaskmaskinen, en brødrister- brødristeren

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen 2025

DUGNAD:
 Dugnad er et ubetalt arbeid som man gjør i nærmiljøet. Det kan være dugnad i et borettslag, i en barnehage eller i et idrettslag. Mange jobber sammen noen timer for å spare penger og gjøre det fint.

Idrettslag:
 et idrettslag er et lag som spiller sport sammen. Det kan være fotball, håndball, basketball, tennis, badminton, volleyball, osv.

Idrettsforening:
 en idrettsforening er en organisasjon som organiserer idrettsaktiviteter for medlemmer.

Idrettsklubb:
 en idrettsklubb er en organisasjon som organiserer idrettsaktiviteter for medlemmer.

Idrettslag og idrettsforening:
 et idrettslag er et lag som spiller sport sammen. En idrettsforening er en organisasjon som organiserer idrettsaktiviteter for medlemmer.

Idrettsklubb og idrettsforening:
 en idrettsklubb er en organisasjon som organiserer idrettsaktiviteter for medlemmer. En idrettsforening er en organisasjon som organiserer idrettsaktiviteter for medlemmer.

Vanlige typiske arbeidsoppgaver på en dugnad:
 å male, å rengjøre, å tømme, å rydde, å plukke opp, å kaste søppel

Hvor bor du?
 I: Jeg bor på Tveita.
 II: Jeg bor i Sandvika.
 III: Jeg liker å bo i et hus med et stort hageområde.

Hvor du bakkong?
 I: Nei, jeg har ikke bakkong.
 II: Ja, jeg har bakkong.

Hvilken farge er det på kjøkkenet ditt?
 I: Kjøkkenet mitt er hvitt/gult.
 II: Kjøkkenet mitt er blått.

Hva du vært på dugnad før?
 I: Ja, jeg har vært på dugnad. Jeg var på dugnad i høst i fjor for en uke siden.
 II: Nei, jeg har aldri vært på dugnad før.

Hva gjorde du på dugnaden?
 I: Jeg hjalp og malte på dugnaden. Jeg snakket også med pådeltidige og drakk kaffe.
 II: Nei, jeg har aldri vært på dugnad før.

Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen

Sosialiseringprosesser

Jeg kan **skilte** faktorer for gode sosialiseringprosesser hos barn og unge. Jeg kan **forstå** ulike begreper som f.eks.: påvirkning, identitet, normer, verdier, rollemodell og relasjoner.

Ord og begreper
 en sosialisering
 en primærsofisiering
 en sekundærsofisiering
 en verdi
 en regel
 en holdning
 en identitet
 en rollemodell
 en relasjon
 en oppvekstarena

Ord og begreper
 en tradisjon
 et oppvekst
 en rolle
 en rollemodell
 en relasjon
 en oppvekstarena

Ord og begreper
 å lære
 å vokse opp
 å være berørt
 å påvirke
 å oppfatte

MODELLTEKST
 Vi deler ofte sosialisering inn i primærsofisiering og sekundærsofisiering. Primærsofisiering er det barnet lærer i den nærmeste familien de første årene. Sekundærsofisiering er når barn og unge lærer verdier, normer, tradisjoner og skikker i miljøer det er en del av. Det kan for eksempel være det barnet lærer fra barn og voksne som de er sammen med på fritidsaktiviteter, i nabolaget, barnehage, AKS og skole.

Vi formes som mennesker gjennom sosialiseringprosessen, og vi blir påvirket av miljøet og kulturen som vi vokser opp i. Ikke minst påvirkes vi av de menneskene som vi er sammen med. Sosialiseringprosessen bidrar til at vi utvikler en identitet. Som barn- og ungdomsarbeiderer er jeg en del av kulturen og sosialiseringprosessen, og jeg har sunnskap om jeg en del av En BUA ...

HJELPESETNINGER
 Vi deler ofte sosialisering inn i ...
 Primærsofisiering er ...
 Sekundærsofisiering er ...
 Eksempler er ...
 Vi formes som mennesker gjennom ...
 Vi blir påvirket av ...
 Som BUA er jeg en del av barn og unges ...
 I tillegg skal jeg som BUA ha kunnskap om ...
 Når jeg viser og forteller et barn hva som er viktig for meg ...

Fagsnakk Bærekraft- kildesortering med hjelpeetninger

Fortell om hvorfor naturen er så viktig for oss mennesker.

Naturen sørger for at ...

Derfor kan vi si at ...

Gode naturopplevelser kan gi oss ...

I tillegg ...

Hva betyr ordet kildesortering?

Å kildesortere betyr å ...

I praksis betyr det at vi sørger for ...

Husholdningsavfall skal sorteres i ...

Glass og metall skal kastes i ...

Målet med kildesortering er å ...

Overforbruk betyr at vi ...

Fortell om overforbruk.

Derfor må vi ...

Gi noen eksempler på at vi overforbruker.

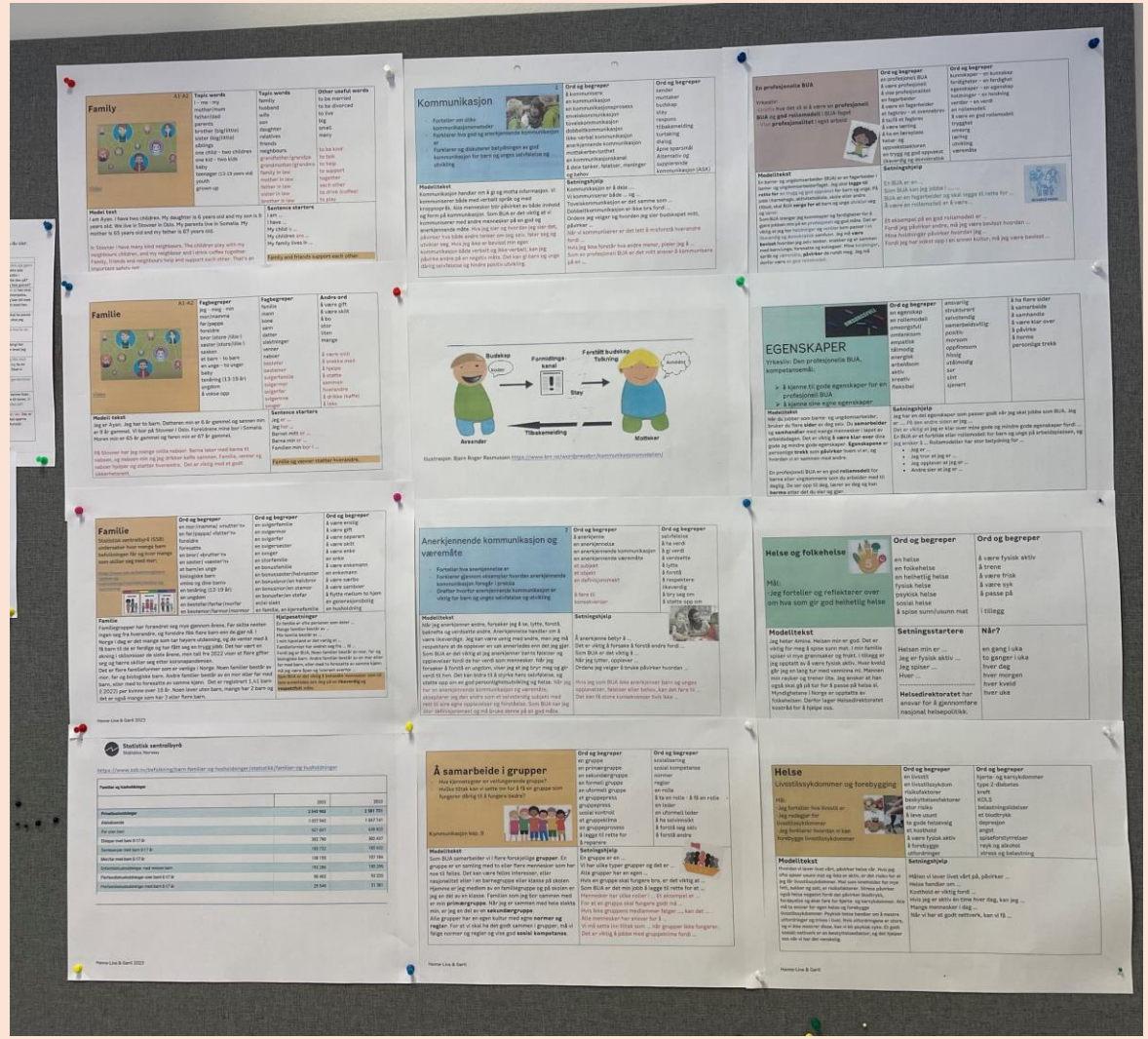
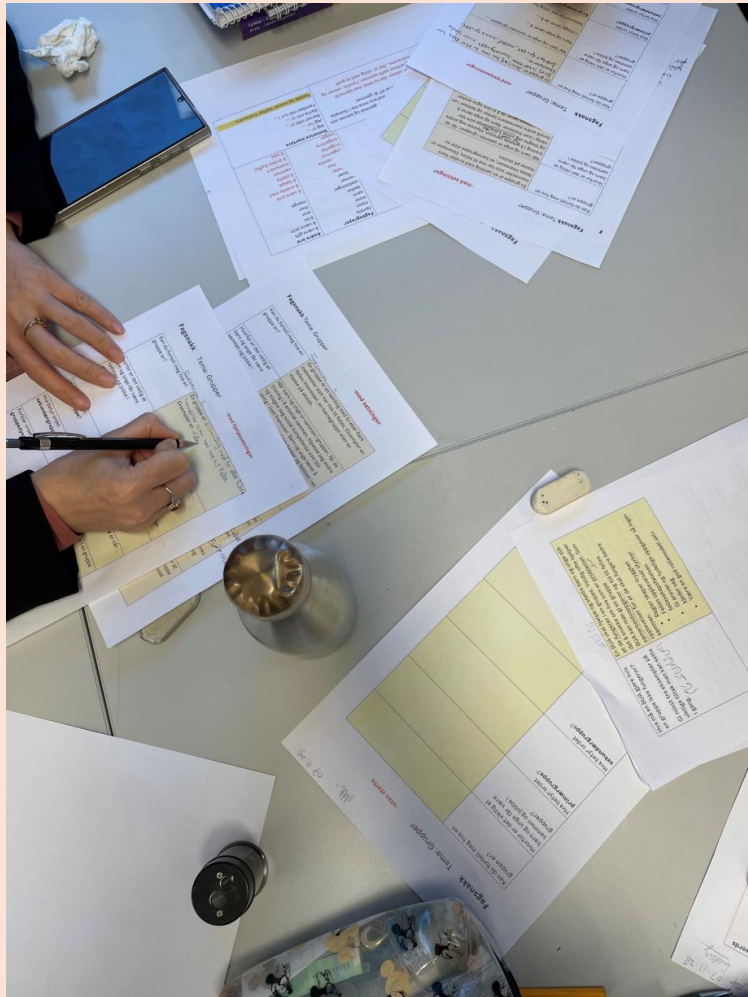
Et eksempel:

I Norge overforbruker vi fordi ...

Begrunn hvorfor vi må redusere forbruket vårt.

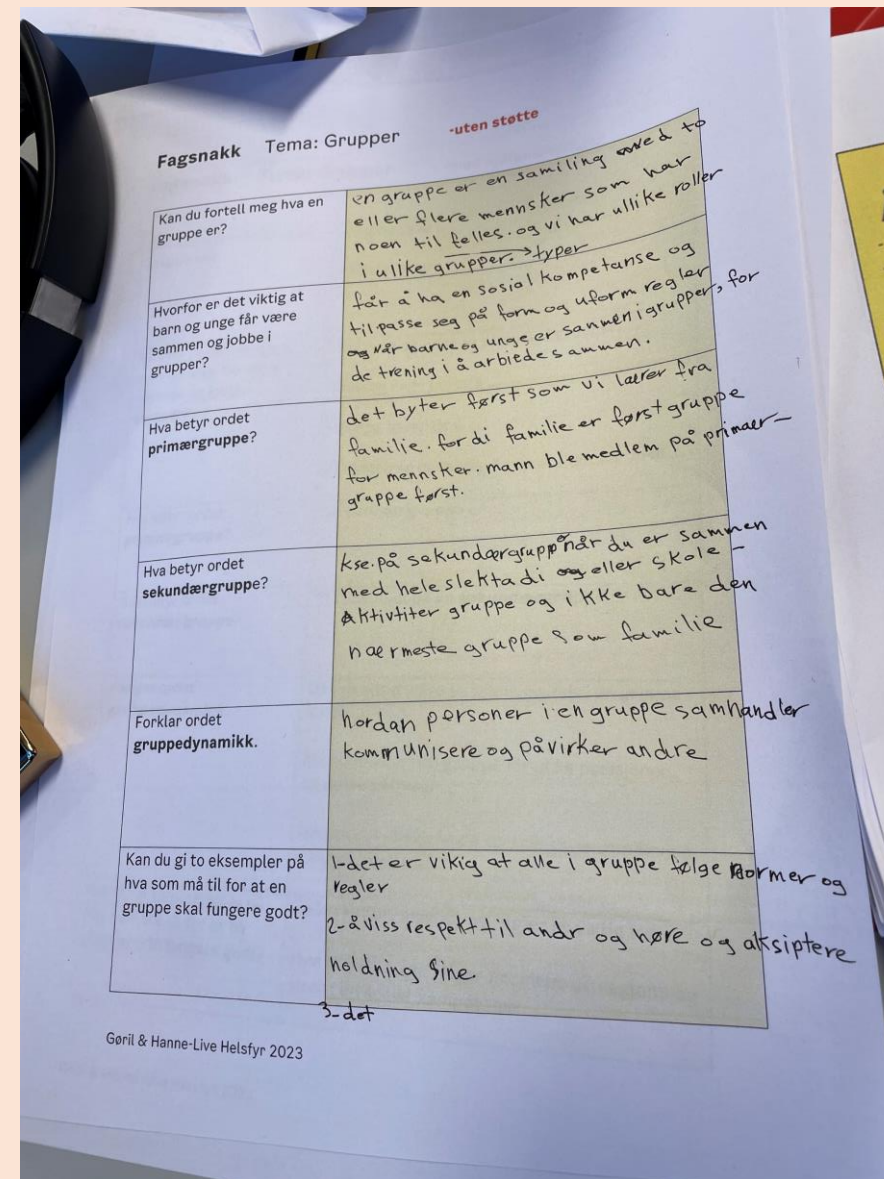
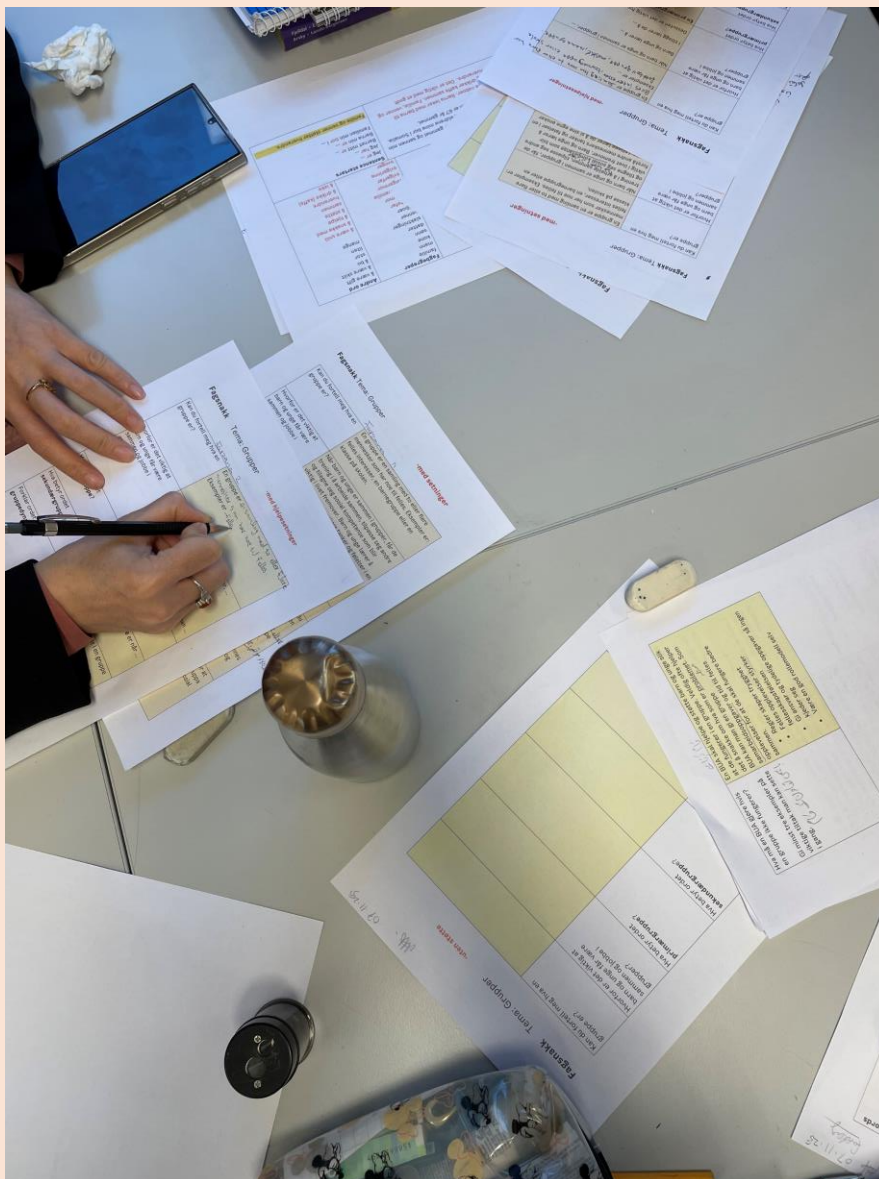
Vi må tenke på bærekraft og redusere forbruket vårt for å ...

Vi må ta hensyn til ...

Norskkonferansen 2025 Gøril Lunde-Bergersen og Hanne-Live Wilhelmsen

Deltakerperspektiv om nytte og BRUK:

Fagsnakk Tema: Grupper -uten støtte	
Kan du fortell meg hva en gruppe er?	en gruppe er en samling med to eller flere mennesker som har noen til felles. og vi har ulike roller i ulike grupper. \rightarrow typer
Hvorfor er det viktig at barn og unge får være sammen og jobbe i grupper?	får å ha en sosial kompetanse og tilpasse seg på form og ulform regler og når barn og unge er sammen i grupper for de trening i å arbeides sammen.
Hva betyr ordet primærgruppe?	det bytter først som vi lærer fra familie. fordi familie er først gruppe for mennesker. man ble medlem på primær-gruppe først.
Hva betyr ordet sekundærgruppe?	kse. på sekundærgruppe når du er sammen med hele slektadi og eller skole-aktiviteter gruppe og ikke bare den nærmeste gruppe som familie
Forklar ordet gruppedynamikk.	hordan personer i en gruppe samhandler kommunisere og påvirker andre
Kan du gi to eksempler på hva som må til for at en gruppe skal fungere godt?	1- det er viktig at alle i gruppe følge normer og regler 2- & viss respekt til andr og høre og akseptere holdning sine. 3- det

Gøril & Hanne-Live Hølsfyr 2023

WORKSHOP

- Lag temakort, temasnakk eller fagsnakk
- Temakort: Word – liggende format - tabell med 4 ruter
- Fagsnakk: Word – stående format – tabell med 2 ruter og flere rader
- Kilder: lærebøker, læreplanen, nettsider (skriv det på støtten sammen med navnet ditt!)
- Bruk gjerne KI
- Vi har maler på papir til de som ikke har med PC

MALER

TEMA: MÅL: <div data-bbox="894 125 1322 268" style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">BILDE/ILLUSTRAJON</div>	Vokabular:	Vokabular:
Modelltekst:	Startsetninger:	
Kilder: Skriv navn og dato her. Dette kortet har du laget!		

MALER

Fagsnakk	Tema:	-med setninger

Kilder:
Skriv navn og dato her. Dette kortet har du laget!

Fagsnakk	Tema:	-med startsetninger

MALER

Temasnakk bilde

Tema

Gjerne typiske setninger og spesielle uttrykk

Vokabular
Husk å til verb og **artikkel** til substantiv (små bokstaver)

Bilder

Liten modelltekst om temaet

Kilder:

Skriv navn og dato her. Dette kortet har du laget!

A: spørsmål	B: svar
A:	B:
A:	B:
A:	B:
A:	B:

Kilder

Anundsen, L. *Gjøre det beste ut av det: Norsklæreres fagkonstruksjoner i grunnskole for voksne.* (2023). *Acta Didactica Norden*, 17(1), 22 sider. <https://doi.org/10.5617/adno.9470>

Cummins (2017). *Flerspråkiga elever. Effektiv undervisning i en utmanande tid.* Stockholm: Natur og kultur akademisk

Dale, Liz, Tanner Rosie (2012), *CLIL Activities with CD-ROM, A Resource for Subject and Language Teachers*, Cambridge ISBN 9780521149846

Fjørtoft, H. (2009). *Effektiv planlegging og vurdering. Rubrikker og andre verktøy for lærere* (2. utg.). Fagbokforlaget

Gibbons, P. (2015). Classroom Talk: Creating Contexts for Language Learning. I Gibbons, P. (Red.), *Scaffold language, Scaffold learning: Teaching English Language Learners in the Mainstream Classroom* (2.utg., s.23-48). Portsmouth: Heinemann.

Hammond, J. *Mundtlig sprogudvikling som en bro til literacy : stilladsering af læring hos australske elever med engelsk som andetsprog* i *Viden om læsning* nr.12 (2012), s. 22-28.

Kjelaas, I. & Fagerheim, K (2021) kap.5 i *Integrert språk- og fagopplæring for nyankomne andrespråkselever.* Oslo: Universitetsforlaget.

Kvithyld, T. (2022). *Muligheter og begrensninger ved bruk av læringsressurser i skriveopplæringen – en komparativ casestudie av to skriveforløp i norskfaget på ungdomstrinnet der samme læringsressurs blir iscenesatt.* [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Säljö, R. (2001). *Læring i praksis.* Oslo: Cappelen.

Thise, H., Vilien, K., & Goveia, I. C., (TRANS.) (2021). *Broen til fagspråket: 32 ideer som styrker språket i alle fag.* Cappelen Damm Akademisk.

Bildene er stort sett generert i Copilot eller hentet fra Pixabay.com (KI-genererte)

Noen av bildene er fra HK-dir og læreverket VOKS av Ragnhild Stikholmen, Siri Wuttudal og Katya Pozyumska for Cappelen Damm med tillatelse til å vise som eksempler her på konferansen

Vi holder kurs og workshop fysisk og digitalt

- Norskopplæring
- FOV
- VOV (videregående opplæring for voksne på studiespesialisering og yrkesfag/moduliserte løp)

Temaer;

- Læringsstøtte til norskprøven og i norskopplæringen
- Vurdering i norskopplæringen
- Vurdering av både fag- og språk i VOV og FOV
- Fag- og språkstøtte i VOV og FOV

Kontaktinformasjon:

goril.lunde-bergersen@osloskolen.no

hanne-live.wilhelmsen@osloskolen.no

